

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**Vzdělání rodičů jako faktor ovlivňující volbu
volnočasových aktivit u dětí 2. stupně základních
škol**

Bakalářská práce

Autor: Petra Röderová

Vedoucí práce: Mgr. Helena Pospíšilová, Ph. D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsem uvedla v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

podpis studenta

Touto cestou bych chtěla velmi poděkovat, paní Mgr. Heleně Pospíšilové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, ale především za ochotu, cenné rady a vstřícný přístup, který mi poskytovala po celý čas tvorby práce.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na trávení volného času dětí druhého stupně základní školy. Cílem práce je na základě dotazníkového šetření zjistit, jak vzdělání rodičů ovlivňuje volbu volnočasových aktivit u jejich dětí. První dvě kapitoly se věnují teoretickým poznatkům o volném čase, a to definicím pojmu, jeho funkcím, pohledům na volný čas a výchovně vzdělávacím činnostem v době mimo vyučování. Následující kapitoly objasní období dospívání a dospělosti. V praktické části bakalářské práce je proveden kvantitativní výzkum, který se věnuje prezentaci výzkumného šetření.

Annotation

This bachelor thesis focuses on spending leisure time of childrens on second degree in primary school. The aim is to find out through questionnaires, how parent's education affecting children's choice of leisure time. First and second chapter describes the theory of leisure time spending, it means definition of leisure time, functions and points of view of leisure time and educational activities after school. Next chapters clarify teen years and adulthood. In the bachelor thesis practical part is make quantitative research, which devotes to the presentation of research.

Klíčová slova

Volný čas, děti, rodiče, výchova, výzkum, výzkumné otázky, hypotézy.

Key words

Leisure time, children, parents, educations, research, research inquiries, hypothese.

Obsah

Úvod	5
1 Volný čas	7
1.1 Definice pojmu	8
1.2 Výchova dětí a mládeže ve volném čase	9
1.3 Funkce výchovy ve volném čase	10
1.4 Pohledy na volný čas	12
2 Výchova mimo vyučování	14
2.1 Odpočinkové a rekreační činnosti.....	14
2.2 Sebeobslužné činnosti.....	15
2.3 Veřejně prospěšné činnosti	15
2.4 Zájmové činnosti.....	16
2.4.1 Dělení zájmových činností.....	17
2.5 Činnosti spojené s přípravou na vyučování	18
3 Dospívání	19
3.1 Charakteristika dospívání	19
3.2 Dospívání a volný čas	20
3.2.1 Vliv rodiny na trávení volného času dítěte	20
4 Dospělost	22
4.1 Charakteristika dospělosti.....	22
4.2 Vzdělávání dospělých	23
4.3 Zájmové vzdělávání dospělých.....	24
4.4 Dospělý a volný čas	25
5 Výzkumné šetření	26
5.1 Metody výzkumu	26
5.2 Definice výzkumného problému.....	28

5.3	Vymezení výzkumného prostředí a vzorku respondentů.....	28
5.4	Zpracování dat	29
5.5	Stanovení hypotéz a výzkumných otázek.....	29
5.6	Základní analýza získaných dat	32
5.7	Zkoumání stanovených otázek a hypotéz	39
5.8	Diskuze	46
	Závěr	48
	Seznam literatury.....	50
	Internetové zdroje.....	52
	Seznam příloh.....	53

Úvod

Volný čas patří dlouhodobě k tématům, o něž se opakovaně projevuje zájem v sociálních i pedagogických vědách. Zvláště ve druhé polovině 20. století prošel volný čas prudkým vývojem, podstatně začal vzrůstat jeho rozsah a dosah, ale hlavně začal nabývat vlivu a významu pro život jednotlivce, skupin ale i společnosti. Volný čas tvoří důležitou součást života moderního člověka, není tady překvapivé, že zájem o něj ve společnosti stále roste. Čas volna skutečně je a zůstane sférou svobodné volby činností, proto je subjektivně pocíťován jako náš nejcennější čas.

Cílem této bakalářské práce je pojednat o vzdělání rodičů, jako možném faktoru ovlivňujícím volbu volnočasových aktivit dětí a jejich prožívání volného času.

Klíčovým pojmem volný čas, jako nedílnou a důležitou součástí každého jedince, se zabýváme v teoretické části práce. Volný čas je chápán jako čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, které vyplývají z jeho společenského začlenění, zvláště práce a nutnosti zachování svého biologického či rodinného systému. Na základě toho, bývá někdy označován jako čas, který nám zbývá po splnění všech pracovních i nepracovních povinností. Přesnější je však jeho charakteristika, a to čas činností, přinášející příjemné zážitky a očekávání, kam člověk vstupuje na základě svého svobodného rozhodnutí.

Další kapitoly teoretické části se tedy věnují poznatkům o volném čase, a to definicemi pojmu, jeho funkcemi, pohledy na volný čas a výchovně vzdělávacími činnostmi v době mimo vyučování.

Zvláštní pozornost v oblasti trávení volného času si zaslouží dnešní mladá generace. Práce se věnuje vývojovým obdobím osobnosti, zejména pak staršímu školnímu věku a období dospělosti, jež jsou stěžejními pojmy následné praktické části. Mezi volným časem dětí a dospělých existují značné rozdíly, ty se týkají množství volného času, struktury činností ve volném čase i míry vzájemného působení. V pubescenci si dospívající lidé začínají vytvářet jisté vzorce chování, proto je nesmírně důležité, aby jim bylo umožněno smysluplné využívání volného času, který se zásadním způsobem podílí na utváření každého jedince.

Empirická část práce obsahuje výzkum, kde jsou na základě dotazníkového šetření zjišťovány informace o tom, co děti ovlivňuje při výběru jejich volnočasových

aktivit. Především se zaměřuje na vzdělání rodičů, jako činitel ovlivňující volbu zájmů, kroužků a mimoškolních aktivit dětí.

1 Volný čas

V první kapitole čtenáře seznamují se stěžejním pojmem mé práce, kterým je volný čas. Volný čas je v moderním světě vymezován v pozitivním i negativním smyslu řadou autorů. V kapitole uvádím definice z pohledu různých odborníků, funkce a výchovu ve volném čase a taktéž se zaměřuji na pedagogiku volného času.

Fenomén volného času vzbudil pozornost vědců již v období 2. poloviny 20. století, především od poloviny šedesátých let, kdy vzrůstalo poznání, jak významnou oblastí života a výchovy dětí, mládeže i dospělých je volný čas. Touto skutečností se začalo zabývat především mnoho sociologů, pedagogů a psychologů. Zájem o volný čas vzrůstal díky proměnám, kterými si naše společnost prošla a umožnila tak podmínky pro jeho rozšiřování. Jedná se především o industrializaci a modernizaci společnosti. O smysluplném využívání volného času se začalo mluvit až v 60. letech, po 2. světové válce. S nástupem průmyslové revoluce začalo postupně docházet k zásadní přeměně společnosti, jejíž hlavním znakem byla změna hodnoty práce a volného času. Aktuálnost mu vneslo i zavedení osmihodinové pracovní docházky, tedy zkracování pracovní doby a postupné zavedení pětidenního pracovního i školního týdne, díky němuž lidé měli více času sami pro sebe. Rostl i počet žáků středních a vysokých škol a tím i jejich účast na aktivitách volného času (Hofbauer, 2004). Lidé si více uvědomovali nutnost vhodného trávení volného času, jako je relaxace, odpočinek, klid a dělání věcí, které jim přinášejí uspokojení a radost. Podstatně vzrůstal jeho rozsah a vliv pro život jednotlivce, skupin, generací i celé společnosti (Vážanský, Smékal, 1995).

K hlubšímu pochopení významu volného času, hodnocení a jeho realizaci slouží obor pedagogika volného času, která patří mezi poměrně mladé pedagogické disciplíny. Za jejího zakladatele se v tradiční evropské pedagogice považuje Fritz Klatt, který jako první užil termín pedagogika volného času, pedagog volného času a kultura volného času.

Opaschowski (1977, s. 168) popisuje pedagogiku volného času jako „připravenost a způsobilost ke svobodě, solidaritě a odpovědnosti, tvořivé vlastní činnosti a komunikativnímu jednání, sociální angažovanosti a společenskému podílu.“ Pedagogika volného času si všímá individuálních i společenských vývojových dimenzí člověka, podílí se na formování světa volného času s cílem nabídnout a opatřit jedinci optimální podmínky pro jeho učení, růst, vývoj a existenci. (Vážanský, Smékal, 1995).

Pávková (2014) říká, že „Pedagogika volného času je jednou z pedagogických disciplín. Zabývá se výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase, pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje osobnosti v různých vývojových obdobích – dětí, mládeže, dospělých v produktivním věku i seniorů ve volném čase“. Její důležitost ve společnosti stále stoupá, především její preventivní funkce, vzhledem k nárůstu sociálně patologických jevů (šikana, agresivita, delikvence, kriminalita, drogová závislost apod.) u dětí a mládeže. Proto trávení volného času u dětí může být rizikovým faktorem a z výchovných důvodů je žádoucí, aby bylo stále pedagogicky ovlivňováno.

1.1 Definice pojmu

Volný čas, resp. trávení volného času, je velmi důležitou součástí životního způsobu a pro charakter životního stylu jednotlivce či skupiny, je podstatným způsobem vyjádření. Vážanský (2001) popisuje dva hlavní směry v chápání pojmu volný čas. V pozitivním smyslu chápe čas jako prostor, kdy si člověk svobodně volí aktivity, které chce dělat, aniž by mu to bylo podvědomě nuceno, naopak po negativní stránce jen čas představen jako zbylý pro plnění povinností, či uspokojení biologických potřeb.

Terminologie dané oblasti procházela ve druhé polovině 20. století rychlým vývojem, který nám potvrzuje jeho význam a možnosti výchovného působení. V literatuře o volném čase se nachází mnoho různých definic, které nám ukazují značnou variabilitu významů, které sahají od zdůrazňování sociologických, ekonomických, psychologických, filozofických, pedagogických až kulturně kritických momentů (Vážanský, Smékal, 1995). Tuto jistou variabilitu popisují v následujících příkladech definic trávení volného času.

Pávková (2002, s. 13) říká „Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění“.

Pod pojem volný čas můžeme dle této definice zahrnout odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti či vzdělávání a jakoukoli dobrovolnou společensky prospěšnou činnost.

Němec (2002, s. 17) popsal volný čas po negativní stránce „Podle negativních definic je volný čas chápán jako zbývající doba, která zůstala po práci či studiu, domácích pracích a uspokojení základních biologických potřeb.

Dle Průchy (2003, s. 341) je to „Čas, se kterým může člověk nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doma, která zůstane po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, o vlastní fyzické potřeby včetně spánku“.

Mezi další známé autory zabývající se volným časem patří Hofbauer (2004, s. 14), který svou charakteristikou „Činnost, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení“ vystihuje podstatu volného času. Způsobem, jakým člověk tráví svůj volný čas, vyjadřuje nejen své zájmy, ale i společenské postavení a postoj ke společnosti. Volný čas se člověku stává hodnotou až tehdy, je mu k prospěchu (Spousta, 1996).

1.2 Výchova dětí a mládeže ve volném čase

„Výchova je záměrné, více či méně systematické rozvíjení citových a rozumových schopností člověka, utváření jeho postojů, způsobů chování“ (Hartl, 1994, s. 235). Práce se zaměřuje na výchovu dětí a mládeže, u nichž je z výchovných důvodů nutné pedagogické ovlivňování. Tím, že dítě pedagogicky ovlivňujeme ve výběru způsobu jeho trávení volného času, můžeme tak předejít možným negativním projevům chování, které se v období dospívání mohou objevit. Avšak musí být citlivé a nenásilné. Základním smyslem výchovy je rozvinutí lidských hodnot a postojů, vybavení člověka znalostmi a dovednostmi, které ho vedou k pocitu bezpečí a mít více prožitků a uspokojení v životě (Vážanský, 1995). Na výchově dětí v době mimo vyučování se podílí nejen škola, ale i rodina, zařízení pro výchovu mimo vyučování, některé další subjekty a jiné společenské vlivy. Jedním z cílů výchovy by tedy mělo být naučit člověka správně využívat volný čas a formovat a podporovat jeho zájmy. (Pávková a kol., 2002)

Pávková (2002) popisuje specifické požadavky pro realizaci výchovy dětí ve volném čase, které musí být zachovány. Nejdůležitějším je požadavek dobrovolnosti, který vychází z podstaty volného času jako doby svobodné volby činností. Dalšími jsou požadavek doby mimo vyučování, aktivity, seberealizace, pestrosti a přitažlivosti, odpočinku a rekreace, citlivého přístupu a v neposlední řadě požadavek sociálního kontaktu. (Pávková, 2002)

1.3 Funkce výchovy ve volném čase

Výchova ve volném čase představuje specifickou oblast výchovy, proto také lze vymezit její specifické funkce. Všeobecně platné jsou tři základní funkce, kterými jsou zábava, odpočinek a rozvoj vlastní osobnosti. Tyto funkce jsou pouhým základem a neslouží pro hlubší pochopení významu. Funkce volného času se obvykle posuzují také ve dvou rovinách, první rovinnou jsou společenské funkce, druhou funkce významné pro člověka. Rozdílnost názorů autorů na různá dělení spočívá, zda jejich zájem směřuje spíše ke společnosti, či k volnému času jako prostoru člověka pro svobodnou volbu činností. (Knotová, 2011)

V odborné literatuře se můžeme setkat s několika děleními funkcí volného času, pro moji práci jsem si vybrala popis funkcí volného času dle autorky Jiřiny Pávkové, která vymezila základní funkce jako výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Tyto funkce představují především plnění našich potřeb.

Výchovně-vzdělávací funkce spočívá v záměrném a cílevědomém ovlivňování osobnosti vychovávaných jedinců. Probíhá zde působení na psychickou, fyzickou i sociální stránku osobnosti, rozvoj rozumových schopností, emocí i volních vlastností. Podmínkou, aby tato funkce byla úspěšná, je volba takových pedagogických prostředků, které respektují zvláštnosti výchovy ve volném čase. Získávají tak nové zkušenosti, dovednosti a osvojují si nové návyky, které pak dále dokáží využít v dalších etapách svého života.

Zdravotní funkce výchovy ve volném čase znamená, že každé působení, všechny aktivity ve volném čase podporují zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj jedinců. Pedagog proto musí využívat z mnoha příležitostí, jak této funkci dosáhnout, jako je vhodné uspořádání režimu dle věku, individuálních zvláštností, zařazování pohybových aktivit, vedení ke zdravému životnímu stylu, zdravému stravování, pěstování

a upevňování hygienických návyků, dodržování zásad bezpečnosti práce nebo utváření pohodového klimatu a podpora dobrých vztahů. Tato funkce je především dána požadavkem, aby všechny činnosti vedly ke zdravému životnímu stylu. (Pávková, 2014)

Sociální funkci je možné chápat z různých pohledů. Nejčastějším je zajištění bezpečnosti, dohledu nad dětmi apod. Tato funkce bývá z pohledu veřejnosti brána jako nejvýznamnější. Sociální funkce subjektů spočívá také v možnosti navazovat rozmanité sociální vztahy, přátelství a kamarádství, s lidmi, co mají stejné zájmy, zaujímat ve skupinách určité postavení a sociální role. Účastníci takto zdokonalují své dovednosti sociální percepce a komunikace, probíhá nenucené sociální učení. Sociální funkce je také velmi důležitá zejména v zařízeních, které se starají o děti a nahrazují jim rodinu a rodinnou výchovu, především dětské domovy.

Preventivní funkce výchovy ve volném čase se zaměřuje na předcházení negativním jevům, jako je neukázněnost, lhaní, záškoláctví, krádeže, útoky z domova, agresivita, šikana, vandalismus, gamblerství, drogové závislosti a podobné formy závislosti. Dále se zabývá i problémy v oblasti sexuality, projevy netolerance či rasismu. Vhodně volené volnočasové aktivity slouží jako primární prevence. Primární prevence je efektivní, levná a účinná.

Všechny funkce výchovy ve volném čase se v běžné výchovné praxi samozřejmě prolínají, doplňují a vedou nás k širokému významu výchovy mimo vyučování. Jednotlivá zařízení, organizace, či instituce, které výchovu ve volném čase provádějí, plní tyto funkce v různé míře. (Pávková, 2014)

Hradečná (1995) považuje za náplň volného času optimální kombinaci takových činností, při nichž člověk naplňuje již zmíněné tři základní funkce volného času a to zábavu spojenou s uspokojením potřeb, odpočinek a relaxaci a vlastní rozvoj osobnosti člověka. Takto chápané funkce výchovy ve volném čase znamenají rozšíření možností působení jak rodičů, tak pedagogického vlivu na dítě a potlačení některých negativních projevů.

1.4 Pohledy na volný čas

Na problematiku volného času je možno pohlížet z mnoha úhlů pohledů. Pohledy na volný čas se měnily nejvíce po druhé světové válce. Od poloviny 60. let vzrůstalo poznání, že významnou částí života a výchovy dětí, mládeže i dospělých se stává volný čas. Hodně však záleží, jak se kdo na volný čas dívá.

Ekonomické hledisko je jedno z nejdůležitějších, důležité je kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí. Díky tomu se z volného času stalo odvětví, které využívá výchovnou i vzdělávací činnost.

Ze sociologického a sociálně psychologického hlediska je důležité sledovat, jak volný čas, respektive činnosti ve volném čase přispívají k vytváření mezilidských vztahů. Vytváření formálních i neformálních skupin, které jsou založeny na základě společného zájmu, je součástí socializace jedince. Způsob využívání volného času je do velké míry ovlivněn sociálním prostředím. Důležitým faktorem je rodina a škola. Děti své rodiče považují za vzor, proto rodina, neplní dobře svou výchovnou funkci, se většinou ani nezajímá o náplň volného času svých dětí. Škola a jiná zařízení mohou do jisté míry výchovnou funkci nahradit, ale ne zcela. Nedostatek pozitivních sociálních vazeb způsobuje nárůst sociálně patologických jevů u daných jedinců.

U politického hlediska je nutné si uvědomit, do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do volného času občanů, jaká bude školská politika a zda bude věnovat pozornost zařízením zabývajícím se volným časem. Stát by neměl negativně působit na základní specifika volného času, ale naopak tvořit nabídky aktivit pro fungující systém institucí a organizací.

Zdravotně hygienické hledisko podporuje zdravý tělesný i duševní vývoj člověka (režim dne, hygiena prostředí, sociální vztahy a duševní život člověka). „Správné využívání volného času se pozitivně projevuje na zdravotním stavu člověka.“

Pedagogicko – psychologický pohled říká, jak a do jaké míry volnočasové aktivity přispívají k uspokojování biologických a psychických potřeb člověka. Tento pohled bere v úvahu věkové a individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. „Pedagogické ovlivňování volného času dětí by mělo podporovat dětskou aktivitu,

prostor pro spontánnost, uspokojovat potřebu nových dojmů, seberealizaci, navozování sociálních kontaktů a poskytovat pocit bezpečí a zpětné vazby.“ (Pávková, 2002)

Volný čas je společenským výtvořem, který se objevuje na určité úrovni rozvoje společnosti a je významnou společenskou hodnotou. Je to čas, ve kterém si jedinec svobodně volí způsoby seberealizace prostřednictvím rozmanitých činností a rozvíjí své zájmy. Do kategorie volného času však nezahrnujeme čas, pro splnění ostatních povinností, jako je vzdělávání či práce, stejně tak činnosti spojené se sebeobsluhou.

Jak můžeme vidět, definic volného času máme mnoho. Já osobně se přikláním k Hofbauerovi, jehož definice mě nejvíce zaujala a jasně nám vystihuje podstatu trávení volného času. S pojmem volný čas velmi souvisí pedagogika volného času, která se zabývá výchovnými a vzdělávacími prostředky, které napomáhají ke smysluplnému využívání volného času.

2 Výchova mimo vyučování

Druhá kapitola práce se zabývá významem a postavením výchovy mimo vyučování a činnostmi v době mimo vyučování, kterými se rozumí čas žáků věnovaný aktivitám vztahujícím se ke škole a činnostem se školou nesouvisejícím. Dále nám vymezí pojem zájem a zájmová činnost. (Hofbauer, 2004)

Výchovou mimo vyučování se rozumí práce se žáky základních a středních škol, kterou zajišťují instituce, nejčastěji školská výchovná zařízení, proto je významnou oblastí výchovného působení. Tato výchova je vymezována čtyřmi znaky: probíhá mimo povinné vyučování, probíhá ve volném čase, a to mimo bezprostřední vliv rodiny, a je institucionálně zajištěna. Metodika výchovy mimo vyučování je součástí pedagogiky volného času, jejím cílem je vychovávat děti a mládež k tomu, aby z bohatých a lákavých nabídek učinily tak, aby jejich volba byla k prospěchu jak pro ně, tak pro okolí a společnost. (Hájek, 2008)

2.1 Odpočinkové a rekreační činnosti

Velký význam pro celkový rozvoj dítěte mají činnosti ve volném čase. Jedná se o rozmanité druhy aktivit nejenom v zájmových či sportovních organizacích. Děti se při nich učí navazovat sociální kontakty, komunikovat s ostatními dětmi i dospělými (Hájek, 2008).

Jedním z úkolů zařízení, ve kterých žáci tráví čas po vyučování, je poskytnout možnost odpočinku a rekreace. Odpočinkové činnosti jsou chápány jako klidné, fyzicky a psychicky nenáročné, vhodné k odstranění únavy. Obvykle jsou zařazovány po obědě ale i během dne nebo dle potřeby dětí. Mohou mít různý charakter, příkladem může být procházka, klidný pohyb, četba, volné rozhovory, rukodělné činnosti, relaxační techniky apod.

K regeneraci a odreagování slouží také rekreační činnosti, avšak na rozdíl od odpočinkových činností jsou pohybově náročnější. Jejich úkolem je kompenzovat nedostatek pohybu a nerovnoměrné svalové zatížení z výuky. Aktivity by se měly provádět venku a můžeme do nich zařadit tělovýchovné, sportovní, turistické aktivity nebo manuální práci. (Pávková, 2014)

2.2 Sebeobslužné činnosti

Mezi další druhy činností patří činnosti sebeobslužné, které jsou důležitou součástí vývoje jedince, protože se zaměřují na vedení dětí k samostatnosti v péči o vlastní osobu, o osobní věci, majetek a při vyřizování osobních záležitostí a vystupování ve společnosti. Vytvářejí u dětí takové návyky, které budou potřebovat v průběhu celého života. Podstatou je získání vědomostí, dovedností a návyků, jako jsou například návyk osobní hygieny, péče o svůj zevnějšek, vkusné oblékání, pořádek a vhodné jednání s lidmi. Vytvořením těchto návyků dojde k usnadnění činností a k jejich automatickému vykonávání. Podmínkou je však pravidelnost, denní režim, důslednost, vytrvalost a velká trpělivost. (Pávková, 2014)

2.3 Veřejně prospěšné činnosti

Jsou to aktivity konané dobrovolně za účelem přinášení prospěchu jednotlivým osobám, či cíleným sociálním skupinám. Podílejí se na vytváření duchovních či materiálních hodnot, motivem pro vykonávání není získání prospěchu, ale vnitřní uspokojení a radost z pomoci druhým. Mladá generace se může podílet například na ochraně a tvorbě životního prostředí, pomoci slabším, starším, nemocným osobám, kulturní a osvětové činnosti. V oblasti výchovy mimo vyučování patří veřejně prospěšné činnosti mezi příležitostné formy práce. Veřejně prospěšné činnosti tak mohou mít při vhodném pedagogickém vedení značný podíl na formování kladných charakterových vlastností a podněcování sociálních vztahů. To předpokládá účinnou motivaci, její součástí je vysvětlení významu činnosti, komu a jak je prospěšná. Tyto činnosti je možné vykonávat ve prospěch menší skupiny osob, které děti znají, nebo dokonce ve prospěch skupiny, do níž patří.

2.4 Zájmové činnosti

Nejdůležitějším obsahem výchovy mimo vyučování jsou zájmové činnosti, které chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Tyto výchovné aktivity se podílejí na utváření životního stylu a hodnotové orientaci jedince a umožňují seberealizaci každého člověka.

Zájem je jeden z psychických jevů, který můžeme charakterizovat jako osobností vlastnost, vyjadřující vztah k předmětům či jevům, kterým člověk připisuje zvláštní význam (Němec a kol. 2002). Zájmy se utváří během života jedince, lze je označit jako učením získané předpoklady úzce související se schopnostmi. Tyto schopnosti můžeme v rámci zájmových činností dále objevovat a rozvíjet. Úspěch bývá motivem k dalšímu úsilí. Zájmy souvisejí i s celkovým zaměřením osobnosti a lze je charakterizovat jako relativně stálé snahy zabývat se předměty nebo činnostmi, které člověka upoutávají po stránce poznávací nebo citové. (Pávková, 2002)

Se zájmovými činnostmi velmi souvisí pojem zájmové vzdělávání, které je chápáno jako prostředek prevence sociálně- patologických jevů dětí a mládeže, podchycení nadaných a talentovaných jedinců a rovněž jako prostředek sloužící k rozvoji zálib a osobně motivovaných znalostí, jež mohou být využity i v profesní kariéře jednotlivce (MŠMT, 2001).

Pokud čas dítěte není naplňován žádoucími aktivitami, může mít dítě, ale i dospělý, sklon k patologickým činnostem. Naopak činnosti prováděné se zájmem přináší uspokojení základních lidských potřeb. Děti se každý den potýkají s řadou zátěžových situací v rodině, ve škole nebo s vrstevníky. Na tento stres jedinec reaguje obranou či útekem nebo situaci zvládne. Zájmové činnosti pomáhají překonávat tyto obtížné sociální situace úspěchem v jiných aktivitách. Úspěch zvyšuje sebevědomí a díky tomu se jedinec dokáže lépe orientovat v sociálním prostředí.

Zájmová činnost tedy plní funkci výchovnou a vzdělávací. Rozvíjí celou osobnost, působí motivačně i socializačně a podporuje socializaci. Díky zájmovým činnostem může člověk uspokojit své potřeby vzdělávací, rozšířit své dovednosti, ale i kultivovat svou osobnost v oblasti postojů a hodnot v různém věku (Hájek, 2011). Zájmové činnosti dnes zůstávají nejběžnější organizovanou formou volnočasových aktivit jak dětí a mládeže, tak i dalších skupin celé populace (Kaplánek, 2012).

2.4.1 Dělení zájmových činností

Zájmy můžeme dělit podle úrovně činnosti a to na aktivní a receptivní, dle časového trvání hovoříme o zájmech krátkodobých, dočasných nebo přechodných, dělení podle stupně koncentrace lze rozlišit na jednostranné a mnohostranné dělení, dále z hlediska společenských hodnot a tradičně podle obsahu, kterým se budeme zabývat.

Mezi základní oblasti zájmových činností podle obsahu patří činnosti společenskovední, pracovní – technické, přírodovědné, sportovní, tělovýchovné a esteticko-výchovné. Zájmové činnosti společenskovední vedou k poznání aktuálního dění ve společnosti, ale i k některým historickým souvislostem. Pěstují u jednotlivce vztah k vlasti, k mateřskému jazyku a k demokratickým a humanistickým tradicím našeho národa. Mezi základní oblasti společenskovedních činností tedy patří výchova k vlastenectví, partnerství, rodičovství a společenská výchova.

Zájmové činnosti pracovní-technické napomáhají ke zdokonalování manuálních dovedností, obohacují vědomostí o technické poznatky a umožňují tyto poznatky aplikovat v praxi. Tyto činnosti by měly u dětí podporovat přirozenou touhu a rozvoj pro jejich technické myšlení a představivost.

K prohlubování vědomostí o dění v přírodě a vztahu k její ochraně nás vedou činnosti přírodovědné, které rozvíjejí zájem o pěstitelství a chovatelství. Spontánní zájem dětí o živou i neživou přírodu lze využít k formování pocitů morální odpovědnosti a vytváření správných postojů k životním hodnotám. Náplní těchto činností u dětí je osvojení si poznatků o živočiších, rostlinách a neživé přírodě.

Mezi další druhy tradičního dělení patří zájmové činnosti tělovýchovného a sportovního zaměření, ty přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Přiměřená pohybová aktivita je podmínkou pro zdravý vývoj dítěte. Oblast tělovýchovy je pro děti přitažlivá a přispívá, aby se pohyb stal i v dospělosti jedince nezbytnou potřebou.

Esteticko-výchovné zájmové činnosti utvářejí a formují vztahy dětí k přírodě, společnosti a k jejím materiálním a kulturním hodnotám, činnosti jsou zaměřeny na rozvíjení výtvarného, hudebního, literárního a dramatického projevu. (Pávková a kol., 2008)

Každá zájmová oblast má své výchovné cíle, obsah, metody a formy. Zájmovými činnosti jsou veškeré sportovní, taneční, pohybové aktivity, spontánní hry, ruční práce, ochrana přírody, hudební přednes, výtvarné a jiné činnosti. Aktivity jsou zaměřené na uspokojení a rozvoj individuálních potřeb jedince nebo skupiny. Tyto aktivity dále dělíme na spontánní, pravidelné, příležitostné, individuální nebo skupinové, organizované či neorganizované. Všechny by však měly přinášet dětem radost a pocit uspokojení. Jako součást volného času plní také úkoly zdravotně hygienické, může být prostředkem relaxace, odpočinku a regenerace sil.

2.5 Činnosti spojené s přípravou na vyučování

Příprava na vyučování je součástí povinností žáků a studentů, nepatří do volného času ani neplní požadavek dobrovolnosti. Spadá do oblasti povinností, avšak může se stát obsahem činností, které probíhají ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, jako je například školní družina nebo školní klub, kde by vychovatel měl zajistit podmínky pro kvalitní přípravu na vyučování. Základními formami přípravy jsou didaktické hry, písemné přípravy, aplikace poznatků v praxi apod. Důležité je, používání odlišných metod než při vyučování, které pro děti mají aktivizující vliv.

Přípravu na vyučování můžeme chápat ve dvou smyslech a to v užším smyslu, jako plnění úkolů bezprostředně zadaných vyučujícími a v širším smyslu znamená příprava na vyučování ověřování, prohlubování a rozšiřování vědomostí a jejich využívání v praxi. Vhodnou formou jsou didaktické hry, které slouží k upevnění učiva, mají zajímavý a přitažlivý charakter a umožňují žákům bezděčné učení. (Pávková, 2014)

Volný čas je nezbytnou součástí života každého jedince, proto by si měl každý zorganizovat svůj čas, tak aby se odreagoval a odpoutal od každodenních povinností. Výchova ve volném čase má svá specifika a náležitosti. Na výchově dětí v čase, kdy neprobíhá samotná výuka, se podílí nejen rodina, škola, organizace pro výchovu mimo vyučování, ale také další subjekty a jiné společenské vlivy. Velký význam pro celkový rozvoj dítěte mají činnosti ve volném čase. Činnosti zahrnutí aktivity sportovní a pohybové, ale i aktivity odpočinkové a relaxační. Děti se při nich učí navazovat sociální kontakty a komunikovat s ostatními dětmi.

3 Dospívání

Období pubescence je z celého života nejdramatičtější a biodromálně nejvýznamnější. Dle Vágnerové (2012) je dospívání přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. V tomto období dochází ke kompletní proměně osobnosti ve všech oblastech: somatické, psychické i sociální, se kterými se oni i okolí musí vypořádat. V této kapitole se seznámíme s typickými změnami a dalšími charakteristickými rysy období dospívání. Průběh dospívání je však vždy závislý na konkrétních kulturních a společenských podmínkách, z nichž vyplývají požadavky o očekávání společnosti ve vztahu k dospívajícím. (Vágnerová, 2005)

3.1 Charakteristika dospívání

Vývojová psychologie rozděluje školní věk na raný, střední a starší školní věk. Dle Vágnerové (2000) je starší školní věk období od 11 do 15 let, je to období, kdy dítě nastupuje na druhý stupeň ZŠ. Žák druhého stupně tedy spadá do vývojové etapy dopívání, které dále můžeme dělit na období pubescence a období adolescence (Langmeier, Krejčíková, 2006).

„V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti ve všech oblastech: somatické, psychické i sociální.“ Vágnerová (2000). V somatickém vývoji nastupují změny v proporcích těla a začíná tzv. období vytáhlosti, které je charakteristické intenzivním růstem končetin i trupu. Ve fyziologickém směru začínají působit endokrinní změny, zvyšuje se produkce pohlavním hormonů a následkem toho se objevují druhotné pohlaví znaky. Biologicky toto období končí u dívek první menstruací, u chlapců prvními ranními polucemi.

V oblasti psychického vývoje se dospívající setkává s novými pudovými tendencemi, ve vývoji dochází k vývojové rozkolísanosti, která se projevuje emoční labilitou, zvýšenou nepozorností a střídáním nálad. Důležitou roli hrají city, nejvíce jejich hloubka a rozmanitost. Období pubescence je někdy označováno za jako období druhého vzdoru. V tomto období také vzrůstá význam fantazie, která se stává pojítkem mezi skutečností, reálným prožíváním a ideálem, což se následně projevuje formou denního snění, kdy se jedinec vidí v ideálním světě. Chování pubescenta je výbušné, stačí nepatrný podnět a nastane intenzivní reakce vzteku, radosti, smíchu nebo smutku.

Jeho prožívání je závislé na dosavadních zkušenostech, které adolescent dostal v předchozím vývoji, ve vlastní rodině a od skupiny vrstevníků.

Po sociální stránce je typický začátek osamostatnění se od rodiny, citové vazby k rodičům se uvolňují, u rodičů akceptují spíše chování racionálnější a dospělejší. Ve společnosti je na dospívajícího pohlíženo jinak než na malé dítě, adolescent prochází změnou své sociální role a hledá své místo ve společnosti. V tomto období je typické navazování více kontaktů s vrstevníky, sdružují se do skupin podle společného zájmu. Tyto vztahy však nejsou vždy pevné, často střídají kamarády a může mezi nimi docházet i k rivalitním střetům. (Šimíčková – Čížková a kol., 2008)

3.2 Dospívání a volný čas

Zaměstnání pubescentů ve volném čase odpovídá jejich rozumové i celkové vyspělosti a vedle školy má význam pro vývoj všech složek osobnosti. Střední školní věk neboli věk žáků druhého stupně základní školy je věk, kdy děti vyhledávají v zájmových útvarech a v kolektivu ostatních, především sociální kontakty (Říčan, 2004). Autor dále zmiňuje, že pubescenti se snaží o dobré výsledky nejen ve škole, ale i v zájmových útvarech.

Skupina žáků druhého stupně je ohrožena negativními sociálními vlivy a je důležité tomuto období věnovat značnou pozornost. Jak už bylo zmíněno, neorganizované trávení volného času pak může vést k antisociálnímu chování dětí a mládeže, za předpokladu, že dítě nemá návyky k tomu, aby si umělo hrát samostatně a smysluplně trávilo svůj volný čas.

3.2.1 Vliv rodiny na trávení volného času dítěte

Rodina patří mezi významné společenské instituce, její výchovná funkce je nezastupitelná. Označujeme ji jako základní, primární a neformální sociální skupinu, která může mít různou velikost, strukturu a má rozličné vazby na společnost (Knotová, 2004). První zkušenosti z aktivit volného času získávají děti v rodině. Rodina pro dospívající dítě zůstává prvním prostředím, které pro jejich volný čas vytváří vhodné a příznivé podmínky, hodnotová východiska a motivaci k dosahování životních cílů. Avšak způsoby realizace volného času rodičů se v závislosti na jejich sociálním statusu, životním stylu a pohledu k volnočasovým aktivitám dítěte značně odlišují. Děti nemají

ještě dostatek informací a zkušeností k tomu, aby dokázaly posoudit vhodnost volnočasových aktivit, proto k tomu potřebují citlivé a zkušené vedení rodičů či pedagoga. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dítěte, jeho mentální a sociální vyspělosti i na charakteru výchovy rodiny (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008).

Žádoucím je aktivní zájem rodiny o to, aby děti mohly prožívat svůj volný čas bohatě a smysluplně, na základě svého dobrovolného rozhodnutí, ale současně za citlivého vedení rodičů (Hofbauer, 2004). Prostředí rodiny má silný vliv na život všech jejích členů. Mělo by naplňovat základní psychické potřeby, především pocit jistoty a bezpečí.

Dospívání je náročným obdobím jak pro samotného dospívajícího, tak i pro jeho okolí, rodiče a pedagogy. Dospívající se osamostatňuje a emoční vztah k rodičům prochází velkými změnami. Dospívání představuje specifickou životní etapu, která má svoje typické znaky v rámci životního cyklu, je to období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si uspokojivou, zralejší formu vlastní identity (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008).

4 Dospělost

Dospělost považujeme za etapu nejvyšší zralosti lidského jedince. Je to dlouhé životní období, na jeho začátku se ukončuje tělesný vývoj a rozumové oblasti. Člověk je na vrcholu svých tvůrčích sil, cítí se subjektivně nejlépe a stává se samostatným. V této fázi si zakládá vlastní domov a rodinu, citově je vyrovnaný a objektivně využívá své rozumové schopnosti. Dosahuje nejvyššího stupně sociální zralosti ve svém vývoji a začíná projevovat zájem o problémy společnosti, ve které žije. Obecně za dospělost považujeme stav, kdy jedinec doroste do své konečné velikosti a síly a je schopen vykonávat samostatné činnosti v životním přizpůsobení (Šimíčková -Čížková,2008).

4.1 Charakteristika dospělosti

Dospělost je dlouhé období, které bývá obvykle autory různě děleno, jak pojmenováním, tak i věkovým rozlišením.

Langmeier (2006) dělí dospělost na časnou, střední a pozdní. Časnou dospělostí považuje životní etapu mezi 20. a 25 rokem života, kdy mladý člověk ještě řeší vývojové úkoly předchozího období a současně už musí čelit nově vzniklým úkolům života v dospělosti. Vysokoškolák dokončuje své studium a začíná pracovat, většina lidí hledá svého životního partnera a uzavírá sňatek, mnozí jedinci se začínají starat o své děti. Nejvýznamnějším úkolem tohoto období je proto nalezení intimního vztahu, v němž budu ochoten sdílet lásku, pracovní úsilí i různé zájmy a s nímž budu moci tento vztah dále posilovat a udržovat.

Obdobím plné výkonnosti a realitní stability je střední dospělost. Je jí označován věk zhruba mezi 25-45 rokem života. Zpravidla je střední dospělost považována za období vrcholu životních sil, maximální produktivity v práci, rození a výchovy dětí i obdobím dosažené osobní zralosti. Pro výchovu dětí jsou lidé ve středním věku již zralí a připravení. Manželství a rodičovství tvoří kromě práce nejdůležitější obsah takového životního období a vede k naplnění většiny lidí. Rodičovství přináší do života dosud bezdětných manželů nový prvek, děti dávají jejich životu nový smysl a nový zdroj radosti, ale i nové situace, nároky a nezbytná omezení.

Pozdní dospělost bývá někdy charakterizována jako „období bilancování“ nebo „krize středního věku“, kdy člověk začíná přezkoumávat svá dosavadní vítězství

a prohry. Mnoho lidí si přímo nebo nepřímo klade otázku, čeho dosud ve svém životě dosáhly a zda dosavadní výsledky mohou být ještě něčím doplněny, završeny nebo opraveny. (Langmeier, 2006)

4.2 Vzdělávání dospělých

V současné době pojem celoživotní vzdělávání vymezuje dobu, po kterou se člověk učí a vzdělává, tedy celý jeho život (Bočková 2002). Člověk, i dospělý se vždy učil, protože musel reagovat na své vlastní biologické a vývojové změny, ale i na měnící se společenské situace.

Vědní obor, který se zabývá veškerými aspekty vzdělávání a učení se dospělých se nazývá andragogika. Andragogiku řadíme do oboru v systému věd o výchově a vyučování, můžeme ji však charakterizovat i jako studijní obor v programu pedagogických věd, sloužící přípravě budoucích odborníků v oblasti vzdělávání dospělých. Tento vědní obor se diferencuje a specializuje na různé subdisciplíny, kterými jsou například volný čas, profesní vzdělávání, starší lidé, didaktika aj. (Beneš, 2003)

Znamená, že vzdělávání člověka nemůže být omezeno jen na dobu dětství a mládí, ale naopak provází všechny věkové kategorie. Pojem vzdělávání dospělých obecně představuje vzdělávání dospělé populace realizované veškerými vzdělávacími aktivitami. Palán (1997, s. 130) ho charakterizuje jako „proces cílevědomého a systematického zprostředkování, osvojování a upevňování schopností, znalostí, dovedností, návyků, hodnotových postojů i společenských forem jednání a chování osob, jež ukončily školní vzdělávání a přípravu na povolání a vstoupily na trh práce“.

Je zaměřeno na všechny občany, tedy velmi rozmanité cílové skupiny lišící se navzájem nejen věkem, povoláním, ale především motivací ke vzdělávání. Poskytováno je různými subjekty, státními i nestátními. V plné šíři charakterizuje vzdělávání dospělých Palán (1997, s. 131) když tvrdí, že „vzdělávání dospělých tvoří systém institucionálně organizovaných i sebevzdělávacích individuálních aktivit, které nahrazují, doplňují, rozšiřují, inovují, mění nebo jinak obohacují počáteční vzdělávání dospělých osob, které záměrně a intencionálně rozvíjejí své znalosti a dovednosti,

hodnotové postoje, zájmy a jiné osobní a sociální kvality potřebné pro plnohodnotnou práci a plnění životních a společenských rolí“.

4.3 Zájmové vzdělávání dospělých

„Zájem je získaný motiv, který se projevuje kladným emočním vztahem jedince, k určité skutečnosti a k určitému druhu činnosti.“ Zájmy se rozlišují svým obsahem, rozvinutostí, hloubkou a délkou trvání. Člověk má zpravidla mnoho zájmů, které mohou být příbuzné nebo vzájemně se podporující. (Kaplánek, 2012)

Zájmové vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení. Je to vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti (MŠMT, 2016).

Zájmové vzdělávání dospělých je tvořeno výchovně vzdělávacími, poznávacími, rekreačními a dalšími systematickými, krátkodobými, ale i jednorázovými činnostmi a aktivitami, směřujícími k naplnění volného času. (Knotová, 2011)

Šerák (2009, s. 45-53) vymezuje zájmové vzdělávání dospělých jako „Souhrn krátkodobých i dlouhodobých forem, které umožňují edukační, tvůrčí i organizační volnočasové aktivity účastníků, směřující k uspokojení jejich zájmu.“ Zájmové vzdělávání dospělých obsahuje širokou oblast organizované, ale i individuální edukace podle osobních zájmů a potřeb, které lze provádět mnoha způsoby, jako je sebevzdělávání, ve formální a neformální organizaci, v rámci nebo za pomoci těchto organizací nebo kombinací všech způsobů.

Vzdělávání, tak jako každá činnost, je poháněno snahou člověka uspokojit své potřeby. Zájmové vzdělávání dospělých reprezentuje tradiční a po dlouhou dobu jediný relevantní přístup k rozvoji jedince. Díky zájmovým činnostem může člověk uspokojit své potřeby, rozšířit své dovednosti, ale také kultivovat svou osobnost v oblasti postojů a hodnot. Charakteristickým rysem zájmového vzdělání je především dobrovolnost, neformálnost a svoboda výběru, stejně jako je tomu u výběru volnočasových aktivit.

4.4 Dospělý a volný čas

Volný čas u dospělých je jednou z nejpestřejších vzdělávacích činností ze všech skupin, ale je omezena prostředím, povinnostmi v rodině, v domácnosti nebo v zaměstnání. Jsou to spíše koníčky, které mají dospělí vymezeny dle svých předchozích zájmů, jako například cestování, turistika, kutilství, rybaření, návštěvy kulturních akcí, setkávání se s přáteli, ale také jazykové nebo internetové vzdělávání.

Pravidelné střídání aktivity a odpočinku nabylo u člověka podoby střídání práce a volného času. Volný čas patří k hodnotám, které lidé nejvíce oceňují spolu s rodinou, partnerstvím, zdravím, zaměstnáním nebo partnerstvím. Přináší svobodu, kdy člověk žije jen sám pro sebe a může se svobodně realizovat, významu pak nabývá s postupným dospíváním a vyhraňujícím se zájmem. Na náplni volného času se podílejí mnohé sociální, politické a ekonomické jevy, které mohou volný čas podporovat nebo naopak omezovat. Velkou roli hrají vzory chování z dětství a žebříček hodnot vytvořený během života, trávení volného času záleží rovněž na typu osobnosti a typu jeho výchovy. Mezi další aspekty ovlivňující prožívání volného času patří věk, pohlaví, profese, vzdělání, vztah k práci nebo bydliště. Smyslem využívání volného času je především vyčerpání plného potenciálu, každému jedinci by měla být poskytnuta příležitost kvalitně využít svůj volný čas. (Šerák, 2009)

Ve využití volného času dospělých hraje velkou roli, jak už bylo zmíněno, vzdělávání dospělých. Je to proces, ve kterém se dospělý člověk aktivně, systematicky a kontinuálně učí, za účelem změny jeho vědomostí, názorů, hodnot, schopností či zručností. Na vzdělávacího dospělého můžeme nahlížet jako na studenta, avšak jeho sociálními rolami v životě jsou ty, které ho naplňují v práci, rodině a sociálním životě. Život člověka je neopakovatelný, proto jeho smysluplné prožití, by mělo být jedním z hlavních aspektů. Volný čas, jako nedílná součást jeho prožívání, poskytuje lidem podmínky na jeho trávení a vzdělávání tvoří jednu část z širokého výběru možností. (Lukáč, 2008)

5 Výzkumné šetření

Obsahem empirické části práce je kvantitativní výzkumné šetření zaměřené na vzdělání rodičů, které může být ovlivňujícím faktorem pro děti, při volbě volnočasových aktivit, kroužků či jejich zájmů. V poslední kapitole se seznámíme s metodami, které jsme pro výzkum použily, dále si objasníme hlavní cíl práce a popíšeme respondenty a prostředí, ve kterém byl výzkum uskutečněn. Konec praktické části je pak věnován samostatnému výzkumu, kde si stanovíme výzkumné otázky s náležitými hypotézami, provedeme analýzu zpracování dat a následnou prezentaci výsledků celého výzkumu.

5.1 Metody výzkumu

Vzhledem k většímu počtu respondentů byla pro tuto práci zvolena metoda kvantitativní výzkumné metodologie realizovaná pomocí dotazníkového šetření, které proběhlo v několika základních školách a nižších stupních gymnázií ze tří vybraných krajů České republiky.

Vědecký výzkum můžeme v pedagogice vymežit jako záměrnou, systematickou činnost, při níž se pomocí empirickým metod zkoumají hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy. Hovoříme - li o kvantitativním výzkumu, získáváme o studovaných jevech zpravidla velké množství číselných údajů. Kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty, a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků a pozorování (Chráška, 2007). Kvantitativní výzkum pracuje s proměnnými, které jsou měřitelné, proto přináší objektivní informace. Jádrem kvantitativního výzkumu jsou hypotézy, které vyjadřují vztah mezi dvěma proměnnými. Pomocí systematických činností během výzkumu dochází k ověřování nulové a alternativní hypotézy (Skutil, 2011). Hypotéza se vytyčuje na základě známých poznatků a překračuje je projekcí nových závěrů. K výhodám kvantitativního přístupu patří přehlednost, stručnost a syntetičnost výsledků (Horák, 1983).

Jelikož cíl práce je zaměřen na specifický okruh žáků, pro sběr co největšího možného množství dat, zvolili jsme pro zkoumání spojitosti mezi vzděláním rodičů a trávením volného času dospívajících žáků kvantitativní metodu sběru dat a techniku

dotazníkového šetření. Pozitivum této metody je anonymita respondentů a sní spojená vyšší pravděpodobnost pravdivých odpovědí.

Jako výzkumný nástroj byla použita metoda dotazování. Vědecká metoda je speciální systematický postup shromáždění dat, systém záměrných poznávacích úkonů, zkoumání a myšlení (Maňák, 1996). Samostatný pojem dotazník považuje Gavora (2000) za nejfrekventovanější metodu pro zjišťování údajů. Je považován za ekonomický výzkumný nástroj, který umožňuje v poměrně krátkém časovém období sběr velkého množství informací, které lze snadno i počítačově zpracovat. Podstatu dotazování přiblížil i (Horák, 1983, s. 94), když definoval dotazník jako „měrný prostředek, pomocí kterého se zkoumají mínění lidí o jednotlivých jevech.“ Dotazníková metoda představuje způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí, vymezuje se jako soubor přesně formulovaných, standardizovaných otázek předkládaných respondentům v písemné podobě za účelem specifických údajů, názorů, postojů či mínění (Maňák, 1996).

Výzkumné šetření bylo realizováno prostřednictvím tištěného dotazníku, který zajišťuje pro výzkum velké množství dat. Negativní stránkou metody dotazování může být nepochopení otázek a tím způsobené jeho chybné vyplnění, nízká návratnost či neosobní kontakt s respondentem. Otázky v dotaznících lze rozdělit na otevřené a uzavřené. Otevřené otázky jsou ty, ve kterých je určen předmět, ke kterému se respondent má vyjadřovat, zpravidla není jinak usměrňován. Naopak u uzavřených otázek se dotazovanému dává k výběru určitý počet připravených odpovědí. Jeho výhoda spočívá v jednoduchém vyplnění dotazníků i zpracování výsledků.

Pro výzkum byly použity dotazníky polostrukturované, ve kterém se nacházely otázky otevřené a uzavřené, ale i polouzavřené či pořadové škály. Dotazníky byly rozděleny na dvě části, první část byla zpracována pro děti staršího školního věku a druhá pro jejich rodiče. Úvodní část respondenta seznamovala s tématem dotazníku, obsahovala kontakt pro případné dotazy respondenta a zdůrazňovala jeho anonymitu, dále obsahovala instrukce k jeho vyplnění a poděkování za vyplnění. Zbylou část dotazníku pro žáky druhého stupně tvořilo 11 otázek, mezi prvními byly zjišťovány demografické údaje, tedy pohlaví, věk a ročník. Následovala tabulka, která sloužila k písemnému vyplnění zájmových kroužků žáka a zjištění údajů o prožívání jejich volného času. Část určená rodičům byla sestavena podobně, nejdříve úvodní hlavičkou

s otázkami týkající se věku a nejvyššího vzdělání, dále byl dotazník rozdělen do dvou odstavců pro vyplnění matky a otce. Otázky pro rodiče směřovaly převážně k vzpomínkám na trávení volného času v jejich dětství. V dotazníku nalezneme i otázku týkající se financí, vzdělání nebo ovlivňování volnočasových aktivit, všechny tyto informace slouží k porovnání trávení volného času dnes a dříve.

Pro účely této kvalifikační práce jsme vybrali pouze část položek z dotazníkového šetření, a to část vztahující se na vzdělání rodičů, proto abychom dodrželi doporučený rozsah práce.

5.2 Definice výzkumného problému

Cílem praktické části je zjištění, zda vzdělání rodičů ovlivňuje volbu volnočasových aktivit u dítěte 2. stupně základní školy. Z dotazníků se dozvíme vliv rodičů z pohledu dítěte na volbu trávení volného času a jak velká je snaha rodičů ovlivnit výběr volnočasových aktivit a zájmů svých dětí. Z dotazníků je dále možné vyvodit mnoho informací a závěrů jako jsou postoje a náplň žáků k trávení volného času, ale i ovlivňování činností prostředním a místem, ve kterém vyrůstají, vrstevníky, rodinou a výchovu v ní či společností.

5.3 Vymezení výzkumného prostředí a vzorku respondentů

Výzkumné šetření bylo určeno pro žáky druhého stupně základních škol, případně žáků víceletého gymnázia se Zlínského, Olomouckého a Moravskoslezského kraje České republiky a rodičům těchto žáků. Na školách byl prováděn výzkum od listopadu 2015 do března 2016. Konečný základní soubor činí 569 respondentů. Výzkum byl vždy prováděn oslovením ředitele školy se žádostí rozdáni dotazníků žákům.

Po domluvě s ředitelem byly dětem rozdány obě části dotazníků s jasným vysvětlením postupu vyplňování. Spolupráce na školách byla pokaždé velmi individuální, někde proběhlo výzkumné šetření bez problému, ale naskytly se i problémy týkající se např. tázaných otázek, délkou či dvěma částmi dotazníku. V některých případech se s rozdaných 150 dotazníků vrátilo jen 10 vyplněných správně, ostatní obsahovaly špatné vyplnění otázek způsobené nepochopením zadání nebo jeho

důsledným nepřečtením, proto se musela místa zadávání stále rozšiřovat. Převažovaly však školy, kde vyplnění i návratnost dotazníků proběhla v pořádku v krátkém čase.

5.4 Zpracování dat

Kvantitativní vyhodnocení se vztahuje na jevy, které lze měřit, v našem případě pomocí dotazníkového šetření. Přístup k zjištěným faktům je předpokladem pro nasazení statistických technik. Jejich cílem je stanovit ve sledovaném základním souboru jeho reprezentativní hodnoty.

Prvořadým úkolem při zpracování dat je kritické přezkoumání dat uvedených v dotaznících a vyřazení všech dotazníků, které byly neúplné nebo nesprávně vyplněné. Vybrané dotazníky v našem výzkumu nejprve prošly kontrolou správnosti jejich vyplnění, poté vyřazením špatně vyplněných dotazníků a přepsání do elektronické podoby, následovalo jejich zpracování. Pro snadné vyhodnocení byl vytvořen elektronický server, do kterého se naměřená data zpracovávala. Vyhodnocená data jsme poté zaznamenávaly do grafické podoby s následnou analýzou údajů a formulování závěrů.

5.5 Stanovení hypotéz a výzkumných otázek

Hypotézy tvoří jádro kvantitativně orientovaných výzkumů, pro jejich tvorbu je nutno znát tři základní požadavky a to, hypotéza je vyjádřena oznamovací větou, vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými a musí ji být možno empiricky ověřovat. Ke každé výzkumné otázce si stanovíme hypotézy, které budeme ověřovat pomocí statistické metody chí- kvadrát, dle vzorce:

$$\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O}$$

Kde χ^2 je testové kritérium chí- kvadrát, P je tzv. pozorovaná četnost a O očekávaná četnost, které odpovídá nulové hypotéze. Získaný výsledek je naše testové kritérium vypovídající o rozdílu mezi pozorovanou a očekávanou četností. Při rozhodování o platnosti nulové hypotézy postupujeme tam, že vypočítanou hodnotu testového kritéria srovnáme s kritickou hodnotou, kterou lze nalézt v statistických tabulkách. Tuto hodnotu hledáme vždy pro určitou hladinu významnosti, kterou jsme si pro všechny

naše výpočty stanovily 0,05 a pro určitý počet stupňů volnosti. Hladina významnosti je pravděpodobnost, že neoprávněně odmítneme nulovou hypotézu, většinou se v pedagogických výzkumech pracuje na hladině významnosti 0,05 nebo 0,01. Počet stupňů volnosti závisí na počtu řádků a sloupců v kontingenční tabulce. Určení stupňů volnosti lze podle vztahu: $f = (r-1)*(s-1)$. Při testování hypotéz pak jde o rozhodování, zda můžeme vyslovenou hypotézu přijmout. (Chráska, 2007)

Výzkumný problém rozložíme do několika výzkumných otázek, u kterých si stanovíme hypotézy.

1. Existuje souvislost mezi vzděláním matek a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí?

H_0 : Mezi vzděláním matek a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A : Mezi vzděláním matek a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

2. Existuje souvislost mezi vzděláním otců a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí?

H_0 : Mezi vzděláním otců a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A : Mezi vzděláním otců a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

3. Existuje souvislost mezi vzděláním matek a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí?

H_0 : Mezi vzděláním matek a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A : Mezi vzděláním matek a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

4. Existuje souvislost mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí?

H_0 : Mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A : Mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

5.6 Základní analýza získaných dat

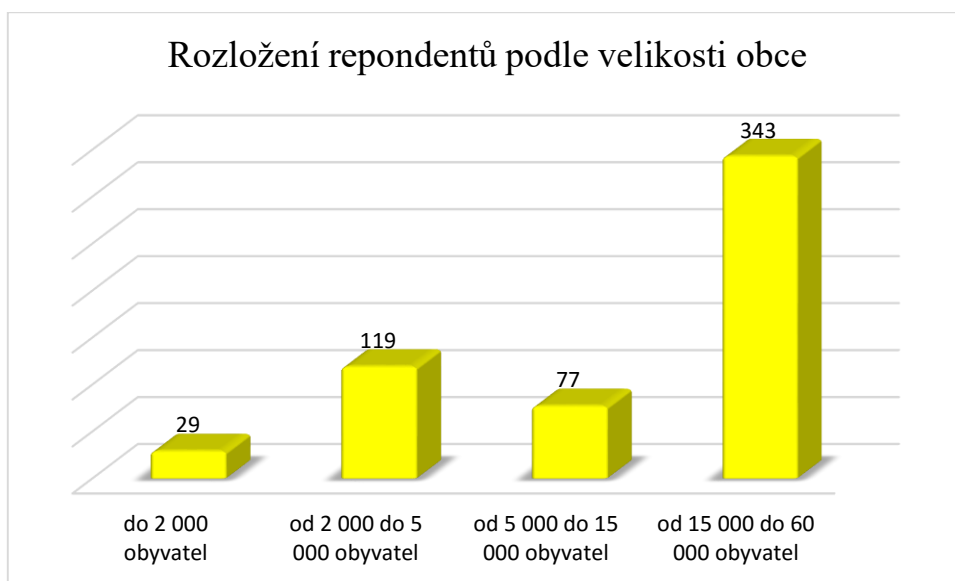
Vzorek, který budeme zkoumat v dotazníkovém šetření, tvoří 569 respondentů. Osloveni byli náhodní žáci tříd druhých stupňů základních škol, popřípadě nižších stupních gymnázií z Olomouckého, Zlínského a Moravskoslezského kraje České republiky.

Graf č. 1 Pohlaví respondentů

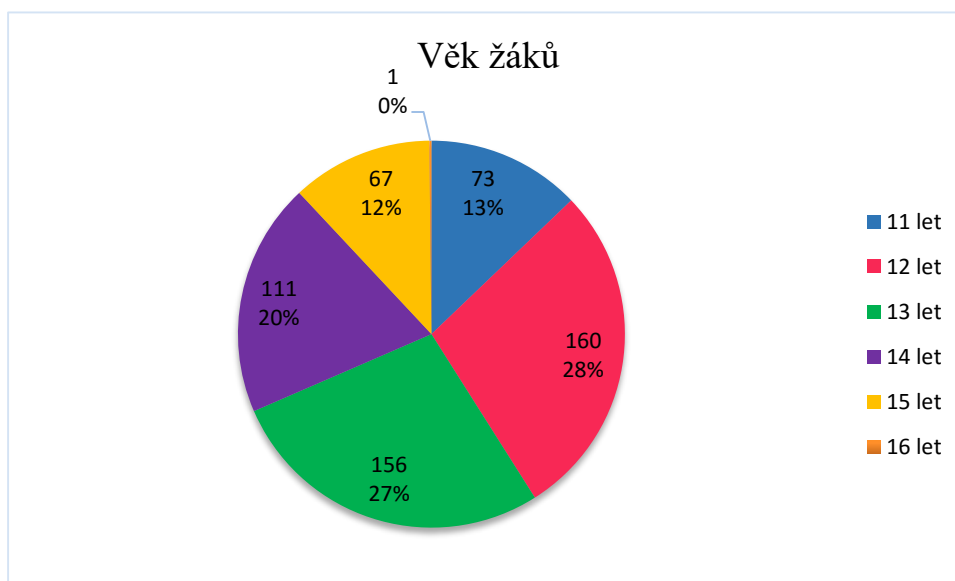
Pro účely dotazníkové šetření bylo osloveno celkem 569 žáků druhého stupně základních škol. Vzorek, který budeme zkoumat, tvoří z celkového souboru 569 respondentů, 232 chlapců tj. (41%) a 336 dívek, tj. (59%) Lze říci, že postavení dívek v námi šetřených třídách je relativně vyšší.

Graf č. 2 Velikost obcí

V grafu je ukázáno zastoupení respondentů podle velikostí obcí, ve které žijí. Graf znázorňuje, že nejvíce respondentů, tedy 343 pochází z obce, které má 15 – 60 tisíc obyvatel. V obci od 2 do 5 tisíc obyvatel žije 119 respondentů a 77 respondentů odpovědělo, že pochází z obce od 5-15 tisíc obyvatel. Nejmenší počet respondentů pak pochází z vesnice do 2 000 obyvatel.

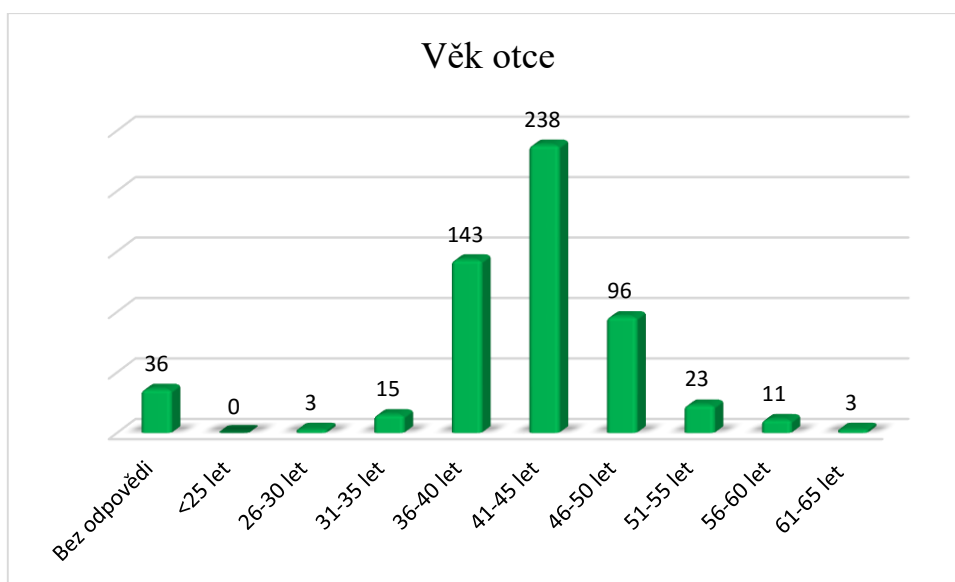
Graf č. 3 Respondenti podle věku

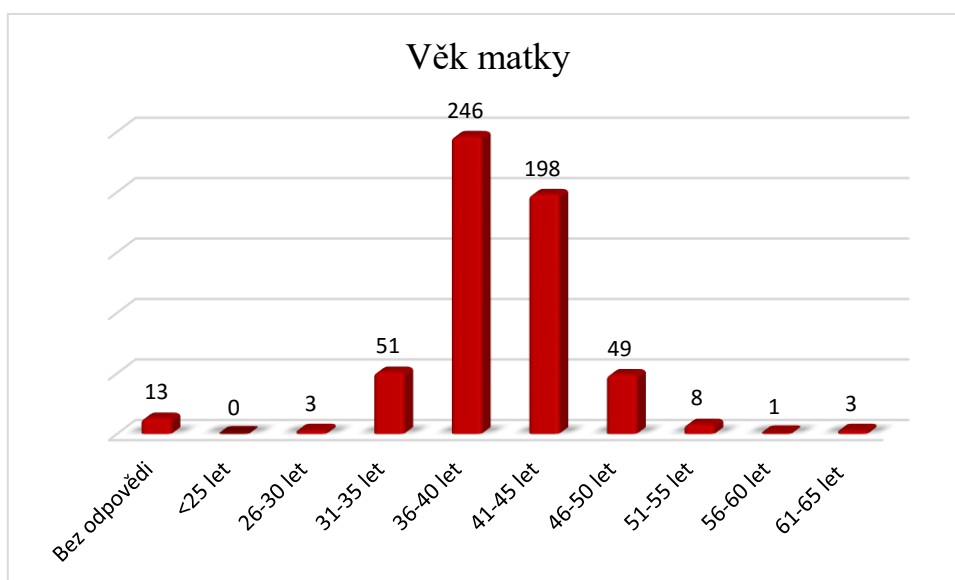
Dotazníkové šetření probíhalo na druhém stupni základních škol a gymnáziích, věková hranice pro dané období je mezi 11-16 -ti lety. Z výše uvedeného grafu vyplývá,

že nejvíce respondentů bylo dvanáctiletých, což činí 28 % z celkového souboru. Druhá nejčastější odpověď žáků byla 13 let tj. (27%) a dále 111 žáků odpovědělo 14 let. Nejméně procent činí žáci s věkem 11, 15 a 16 let.

Graf č. 4;5 Věk rodičů

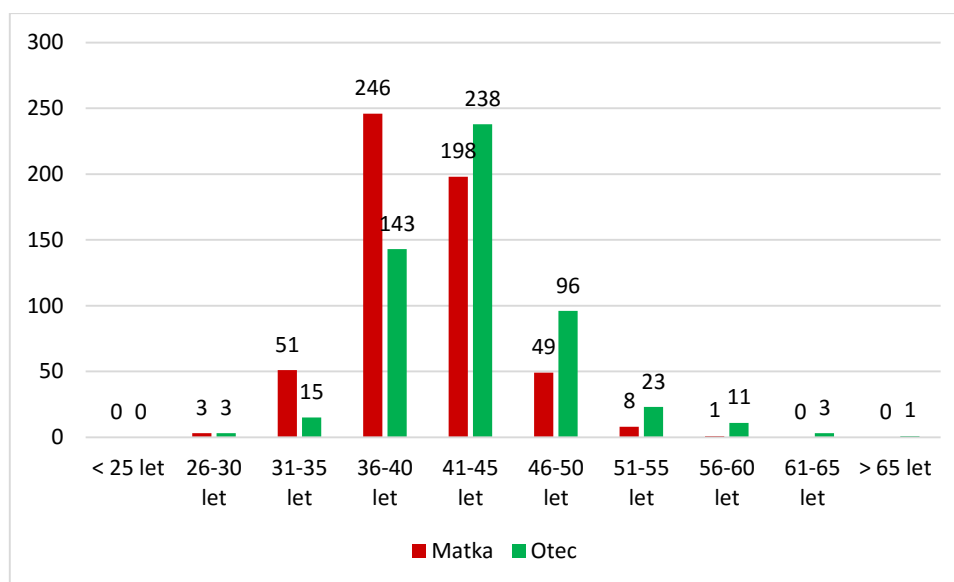

V tomto grafu se můžeme podívat na odpovědi otců, kde jsme se ptali na jejich věk. Nejvíce a to 238 respondentů odpovědělo, že jim je mezi 41-45 lety. Druhou nejčastější odpovědí otců bylo rozmezí mezi 36-40 lety, tato odpověď připadá na 143 respondentů. Méně tj. 96 mužů uvedlo svůj věk mezi 46-50 lety.

Věk rodičů dotazovaných respondentů se nejčastěji pohybuje u matky mezi 36-40 lety, což činí 43%. Velký počet dotazovaných (198) je ve věku 41-45 let a dalších 51 matek uvedlo v dotazníkovém šetření 31-35 let.

Graf č. 6 Věk rodičů

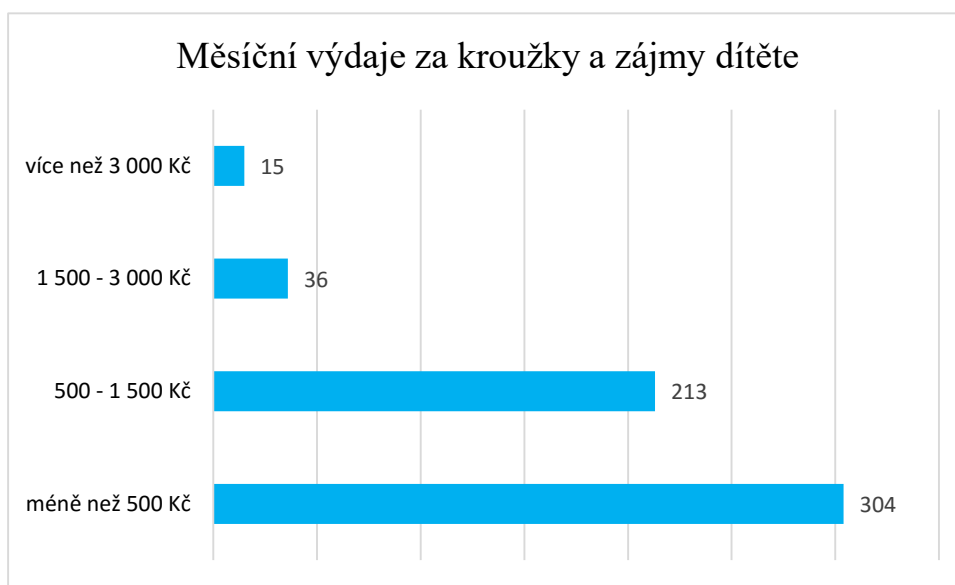
Tento graf nám ukazuje srovnání věků rodičů. Věk matek se nejčastěji pohybuje mezi 36-40 lety, věk otců mezi 41-45 lety. Z toho zjištění můžeme říci, že ženy mají děti v nižším věku než muži.

Graf č. 7 Výdaje na volnočasové aktivity – odpovědi dětí

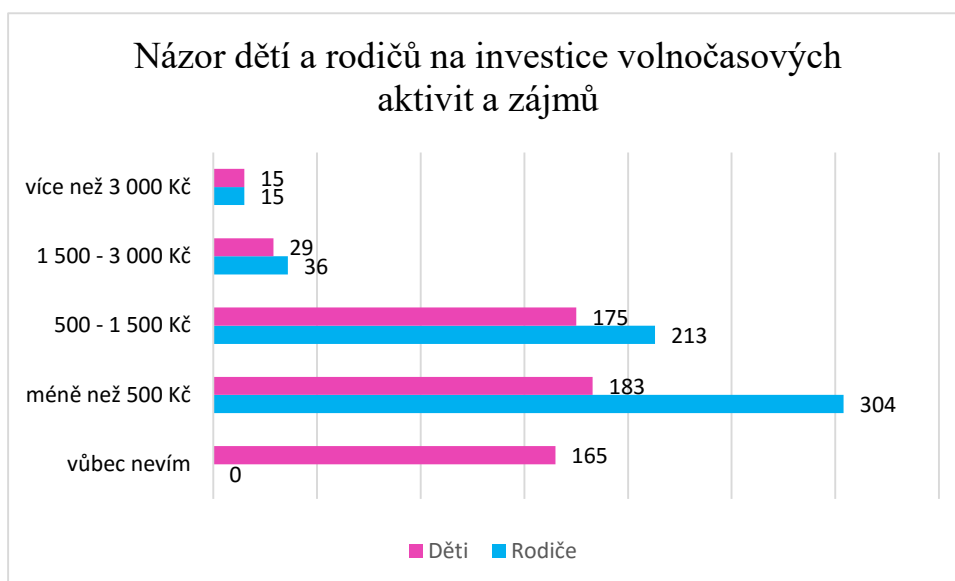
Z grafu číslo šest, který říká, kolik si žáci druhého stupně základních škol myslí, že rodiče platí měsíčně za jejich zájmové kroužky a volnočasové aktivity, vyplývá následující. Více než 30% respondentů si myslí, že rodiče platí za jejich kroužky méně než 500 Kč, podobně pak (30%) tj. 175 žáků ze základního souboru 569 je názoru, že je to o něco více, tedy 500-1 500 Kč. Překvapivě třetí v pořadí se objevuje názor, že žáci vůbec netuší, kolik rodiče investují do jejich volnočasových aktivit.

Graf č. 8 Výdaje na volnočasové aktivity a zájmové kroužky -odpovědi rodičů

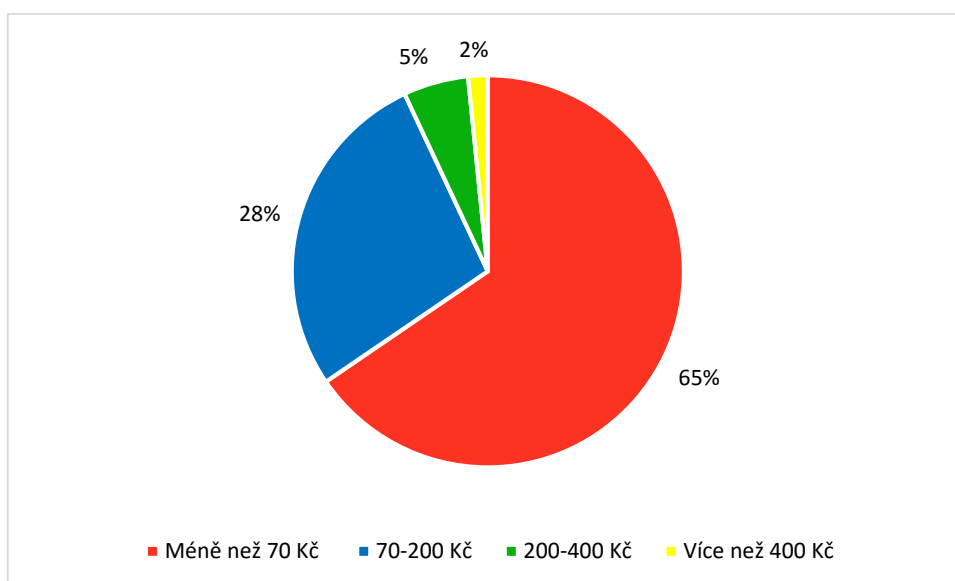
Všimněme si, že nejvíce odpovědí na otázku: „Kolik peněz přibližně měsíčně platíte za zájmy či kroužky Vašeho dítěte?“ bylo méně než 500 Kč, tj. (53%) více než polovina respondentů. Další častější možností odpovědi je 500-1 500 Kč, na tuto otázku odpovědělo 213 dotazovaných z celkového souboru 569 respondentů. Méně častou byla odpověď 1 500-3 000 Kč, takto odpovědělo 36 respondentů. Nejmeně respondentů a to 15 se přiklonilo odpovědi 3 000 Kč a více.

Graf č. 9 Výdaje na volnočasové aktivity a zájmové kroužky- názor rodičů a dětí

Zde máme graficky znázorněné odlišnosti odpovědí dětí a rodičů na otázku, týkající se měsíčních financí za volnočasové aktivity či jiné zájmy dotazovaných. Děti se nejvíce shodují s rodičem při odpovědi 500 -1 500 Kč a při odpovědi méně než 500 Kč. U dětí pak značné procento tj. (30%) odpovědělo, že neví, kolik rodiče měsíčně zaplatí za jejich záliby.

Graf č. 10 Investice rodičů matky do kroužků či zájmů

Výzkum prováděl rozdíl investovaných peněz do kroužků či zájmů dítěte v dnešní době a době, kdy byli jejich rodiče ve stejném věku svých dětí. Rozdílnost financí vychází

dle inflace, tedy nárůstu všeobecné cenové hladiny zboží a služeb v určitém časovém období. Z výše uvedeného grafu vyplívá, že 366 respondentů tj. (65%) investovala v době jejich dětství do volnočasových aktivit méně než 70 Kčs. My jsme vycházely z míry inflace od roku 1989 do roku 2016. Částka 70 Kčs by na v přepočtu dnes činila cca 370 Kč. S další možností a to 70 – 200 Kčs souhlasilo 28% rodičů, dnes by tato částka činila 1058 Kč.

5.7 Zkoumání stanovených otázek a hypotéz

Při ověřování hypotézy jde o rozhodování, zda můžeme vyslovenou hypotézu přijmout, tedy zda není v rozporu s empirickými fakty.

Zkoumaná výzkumná otázka 1

Existuje souvislost mezi vzděláním matek a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí?

Príslušné hypotézy

H_0 : Mezi vzděláním matek a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A : Mezi vzděláním matek a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

Výpočet k otázce 1

	Ano, velmi	Částečně	Ne, vůbec	
Základní škola	10	23	19	52
	O = 5,75	O = 33,65	O = 12,61	
	$\chi^2 = 3,15$	$\chi^2 = 3,37$	$\chi^2 = 3,24$	
	$z = 1,97$	$z = -3,24$	$z = 2,17$	
	+	--	+	
Učební obor	6	84	35	
	O = 13,81	O = 80,88	O = 30,3	125
	$\chi^2 = 4,42$	$\chi^2 = 0,12$	$\chi^2 = 0,73$	
	$z = -2,53$	$z = 0,66$	$z = 1,11$	
	-	0	0	
Střední škola	25	174	69	268
	O = 29,62	O = 173,41	O = 64,97	
	$\chi^2 = 0,72$	$\chi^2 = 0$	$\chi^2 = 0,25$	
	$z = -1,25$	$z = 0,1$	$z = 0,79$	
	0	0	0	
Vysoká škola	21	82	13	116
	O = 12,82	O = 75,06	O = 28,12	
	$\chi^2 = 5,22$	$\chi^2 = 0,64$	$\chi^2 = 8,13$	
	$z = 2,72$	$z = 1,51$	$z = -3,68$	
	++	0	---	
	62	363	136	561

Při zkoumání naší první výzkumné otázky vyjadřující vztah mezi nejvyšším ukončeným vzděláním matky a jejich vlivem na volbu volnočasových aktivit z pohledu dítěte zjišťujeme, že $\chi^2 = 29,99$. Pro rozhodnutí platnosti nulové hypotézy musíme nejprve vypočítanou hodnotu srovnat s tzv. kritickou hodnotou, pro kterou zvolíme příslušnou hladinu významnosti a určitý počet stupňů volnosti. V našem případě se jedná o hladinu významnosti 0,05 a 6 stupňů volnosti. Dle statistické tabulky zjišťujeme $\chi^2_{0,05}(6) = 12,59$, naše vypočítaná hodnota (29,99) je vyšší než hodnota kritická (12,59), proto musíme odmítnout nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní, která nám říká, že mezi vzděláním matek a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu zájmů dětí je statisticky významný vztah.

Daná skutečnost platí pro celou kontingenční tabulku a nepopisuje vztahy uvnitř ní. Pro interpretaci těchto vztahů jsme použily znaménkové schéma. Z tabulky vyplývá, že mezi matkami se základním vzděláním a odpovědí *ano, velmi*, je pozorovaná četnost významně větší než četnost očekávaná na hladině významnosti 0,05. Můžeme říci, že matky se základním vzděláním se více podílí na volbě zájmů svých dětí, než je očekáváno. Naopak při odpovědi částečně, nám vyšli dvě znaménka mínus (--), které uvádějí, že pozorovaná četnost je významně menší, než četnost očekávaná na hladině významnosti 0,01. Zajímavým faktem je, že pozorovaná četnost, tj. 21 respondentek s vysokoškolským vzděláním, odpovědělo *ano velmi*, což je vyšší počet než očekávaná četnost 12,82. Dle znaménkového schématu této odpovědi (++) zjišťujeme, že pozorovaná četnost je významně větší než četnost očekávaná na hladině významnosti 0,01, z čehož vyplývá, že výsledný počet je dvojnásobný a matky s tímto vzděláním mají výrazný vliv na volbu volnočasových aktivit dětí, než by se čekalo. Dalším významným výsledkem u matek s vysokoškolským vzděláním je odpověď *ne, vůbec*, kde očekávaná četnost $O=28,12$ je výrazně menší než pozorovaná četnost $P=13$ na hladině významnosti 0,001, což nám potvrzuje pozitivní vliv matek o zájmy svých dětí.

Zkoumaná výzkumná otázka 2

Existuje souvislost mezi vzděláním otců a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí?

Příslušné hypotézy

H₀: Mezi vzděláním otců a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A: Mezi vzděláním otců a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

Výpočet k otázce 2

	Ano, velmi	Částečně	Ne, vůbec	
Základní škola	9	22	16	47
	O = 5,35	O = 30,34	O = 11,31	
	$\chi^2 = 2,49$	$\chi^2 = 2,29$	$\chi^2 = 1,94$	
	$z = 1,76$	$z = -2,66$	$z = 1,67$	
	0	--	0	
Učební obor	16	115	45	176
	O = 20,03	O = 113,61	O = 42,36	
	$\chi^2 = 0,81$	$\chi^2 = 0,02$	$\chi^2 = 0,16$	
	$z = -1,17$	$z = 0,27$	$z = 0,57$	
	0	0	0	
Střední škola	15	121	45	181
	O = 20,6	O = 116,84	O = 43,56	
	$\chi^2 = 1,52$	$\chi^2 = 0,15$	$\chi^2 = 0,05$	
	$z = -1,61$	$z = 0,79$	$z = 0,31$	
	0	0	0	
Vysoká škola	21	88	23	132
	O = 15,02	O = 85,21	O = 31,77	
	$\chi^2 = 2,38$	$\chi^2 = 0,09$	$\chi^2 = 2,42$	
	$z = 1,89$	$z = 0,58$	$z = -2,06$	
	0	0	-	
	61	346	129	536

Druhá otázka se zabývá souvislostí mezi vzděláním otců a jejich vlivem z pohledu dítěte na volbu volnočasových aktivit dětí. Po výpočtu tabulky jsme došli ke zjištění, že vypočítaná hodnota $\chi^2=14,33$, je vyšší než kritická hodnota (12,59) pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 a 6 stupňů volnosti. Proto odmítáme nulovou hypotézu a platí

zde hypotéza alternativní. Alternativní hypotéza tvrdí, že mezi vzděláním otců a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

Tato skutečnost platí opět pouze pro tabulku jako celek. Vztahy odpovědí v tabulce si vyjádříme následovně. Při odpovědi *částečně* u otců se základním vzděláním nám vyšel negativní vztah (--), to znamená, že pozorovaná četnost je významně menší než četnost očekávaná na hladině významnosti 0,01. Vztah odpovědi *ne, vůbec* a vysokoškolského vzdělání otce vyšel dle znaménkového schématu (-) takto, pozorovaná četnost je významně menší než četnost očekávaná. Z předchozích dvou tabulek tedy můžeme říci, že matky s vysokoškolským vzděláním se podílejí více na volbě volnočasových aktivit dětí, než otcové.

Výzkumná otázka 3

Existuje souvislost mezi vzděláním matek a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí?

Příslušné hypotézy

H_0 : Mezi vzděláním matek a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A : Mezi vzděláním matek a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

Výpočet k otázce 3

	Ano, velmi	Částečně	Ne, vůbec	
Základní škola	15	24	13	52
	O = 16,71	O = 31,29	O = 3,99	
	$\chi^2 = 0,18$	$\chi^2 = 1,7$	$\chi^2 = 20,32$	
	$z = -0,53$	$z = -2,17$	$z = 4,93$	
	0	-	+++	
Učební obor	31	78	16	125
	O = 40,18	O = 75,22	O = 9,6	
	$\chi^2 = 2,1$	$\chi^2 = 0,1$	$\chi^2 = 4,27$	
	$z = -1,99$	$z = 0,58$	$z = 2,44$	
	-	0	+	
Střední škola	93	160	14	267
	O = 85,82	O = 160,68	O = 20,5	
	$\chi^2 = 0,6$	$\chi^2 = 0$	$\chi^2 = 2,06$	
	$z = 1,3$	$z = -0,12$	$z = -2,07$	
	0	0	-	
Vysoká škola	41	75	0	116
	O = 37,29	O = 69,81	O = 8,91	
	$\chi^2 = 0,37$	$\chi^2 = 0,39$	$\chi^2 = 8,91$	
	$z = 0,83$	$z = 1,11$	$z = -3,49$	
	0	0	---	
	180	337	43	560

Otázka číslo 3 a následující otázka se věnují stejně jako v předešlých ovlivňováních volby volnočasových aktivit dítěte, avšak z pohledu rodičů. Nejprve se zaměříme na souvislost mezi vzděláním matek a jejich snahu o ovlivnění volby trávení volnočasových aktivit dětí. Po sečtení zjišťujeme, že celková hodnota je $\chi^2 = 40,99$. Pro posouzení této hodnoty je opět nutné určit ze statistických tabulek kritickou hodnotu, hladinu významnosti a stupně volnosti, po určení $\chi^2_{0,05}(6) = 12,59$, je naše testovaná hodnota vyšší než kritická, proto odmítáme nulovou hypotézu. Přijetí alternativní hypotézy nám říká, že mezi vzděláním matek a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah. Pomocí znaménkového schématu přiblížíme vztahy uvnitř tabulky. Prvním pozoruhodným výsledkem je vztah matek se základním vzděláním a odpovědí *ne, vůbec*, na otázku: „Snažíte se ovlivnit výběr volnočasových aktivit svého dítěte?“ Výsledek znaménkového schématu nám říká (+++), že pozorovaná četnost je významně větší než očekávaná na hladině významnosti

0,001. Na tento výsledek můžeme pohlížet z dvou rovin. Matky se nesnaží ovlivňovat své děti při výběru zájmů, protože chtějí, aby si samy vybraly, jaké aktivitě se chtějí věnovat, nebo odpověděly *ne, vůbec*, protože nemají zájem o podílení se na této volbě. Stejně tak je tomu u matek s učebním oborem. Zajímavé je, že u matek s vysokou školou, což činilo z celkového počtu respondentů 116 lidí, neodpověděla ani jedna *ne, vůbec*. Z výpočtu tak vyplývá, že matky s vysokou školou se snaží velmi nebo alespoň částečně ovlivňovat svoje dítě při volbě volnočasových aktivit.

Výzkumná otázka 4

Existuje souvislost mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí?

Příslušné hypotézy

H_0 : Mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí není statisticky významný vztah.

H_A : Mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah.

Výpočet k otázce 4

	Ano, velmi	Částečně	Ne, vůbec	
Základní škola	15	23	9	47
	O = 15,37	O = 28,11	O = 3,51	
	$\chi^2 = 0,01$	$\chi^2 = 0,93$	$\chi^2 = 8,56$	
	$z = -0,12$	$z = -1,59$	$z = 3,19$	
	0	0	++	
Učební obor	54	104	18	176
	O = 57,57	O = 105,27	O = 13,16	
	$\chi^2 = 0,22$	$\chi^2 = 0,02$	$\chi^2 = 1,78$	
	$z = -0,7$	$z = -0,24$	$z = 1,69$	
	0	0	0	
Střední škola	62	107	12	181
	O = 59,21	O = 108,26	O = 13,53	
	$\chi^2 = 0,13$	$\chi^2 = 0,01$	$\chi^2 = 0,17$	
	$z = 0,54$	$z = -0,24$	$z = -0,53$	
	0	0	0	
Vysoká škola	44	86	1	131
	O = 42,85	O = 78,36	O = 9,79	
	$\chi^2 = 0,03$	$\chi^2 = 0,75$	$\chi^2 = 7,9$	
	$z = 0,25$	$z = 1,57$	$z = -3,36$	
	0	0	---	
	175	320	40	535

Poslední výzkumný problém se týká otázky, zda existuje nějaká souvislost mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí. Výpočet $\chi^2 = 20,51$ nám po srovnání s kritickou hodnotou $\chi^2_{0,05}(6) = 12,59$ říká, že testovaná hodnota je vyšší než kritická, proto musíme odmítnout nulovou hypotézu. Alternativní hypotéza zní takto, mezi vzděláním otců a jejich snahou ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí existuje statisticky významný vztah. V tabulce můžeme vidět dva zajímavé vztahy, které si následně popíšeme. Význam znamének (++) ve vztahu otců se základním vzděláním s otázkou *ne, vůbec* nám říká, že pozorovaná četnost $P=9$ je významně větší než očekávaná $O=3,5$ na hladině významnosti 0,01. Na tento výsledek můžeme pohlížet stejně jako u matek, ze strany nezájmu otců o volbu svých dětí, či nechání dítěti svobodné volby aktivit, které chce dělat. Stejně zajímavým je vztah otců s vysokou školou a odpovědí *ne, vůbec*. Na tuto otázku odpověděl pouze 1 otec ze 131. Pozorovaná četnost je významně menší než očekávaná na hladině významnosti 0,001. Z výsledků opět můžeme potvrdit, že rodiče s vysokoškolským vzděláním se alespoň z části snaží ovlivňovat svoje děti při volbě kroužků, zájmů či mimoškolních aktivit

5.8 Diskuze

Na začátku celého výzkumného šetření jsme si určily několik výzkumných otázek a příslušných hypotéz, které jsme chtěly dotazníkovým šetřením zjistit. V závěrečné diskuzi si ukážeme nejdůležitější a nejzajímavější výsledky, které nám výzkum přinesl.

Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjištění, zda vzdělání rodičů ovlivňuje volbu volnočasových aktivit a trávení volného času dětí. Výzkumné otázky byly stanovené čtyři a vždy se srovnávaly se vzděláním matky a poté otce. První srovnávanou otázkou bylo zjištění zda, existuje souvislost mezi vzděláním rodičů a jejich vlivem (z pohledu dítěte) na volbu volnočasových aktivit dětí. Druhá otázka je stejná, ale z pohledu rodičů a jejich snahou ovlivnit dítě. Všimněme si, že u každé stanovené výzkumné otázky nám vyšla H_A , která vyjadřuje statisticky významné vztahy mezi proměnnými. Během zkoumání jsme dospěli k závěru, že vzdělání rodičů značně působí na volbu zájmů, kroužků a mimoškolních aktivit dětí, navštěvující 2.stupěň základní školy.

Otázky dále můžeme popsat z hlediska pohledu dětí a rodičů. Na otázku položenou dětem, zda jim rodiče radily při výběru volnočasových aktivit, odpovědělo 64% dětí, že *částečně ano*. Velmi podobný výsledek měla stejná odpověď *částečně*, ale u rodičů činila 60% z celkového souboru 569 respondentů.

První dvě výzkumné otázky, které jsou hodnoceny s pohledu dětí, nám udávají největší počet odpovědí *částečně*. Významný vztah jsme zaznamenaly u odpovědi *ano*, *velmi*, matek se základním vzděláním, kde byla větší pozorovaná četnost než očekávaná, můžeme říci, že i matky se základním vzděláním se zajímají o trávení volného času, což je velmi kladný vztah. Stejně tak matky s vysokoškolským vzděláním se aktivně podílejí na zájmech svých dětí, než bylo očekáváno. I u otců s vysokoškolským vzděláním se potvrdilo, že na výběru kroužků dětí mají svůj vliv. Poslední dvě výzkumné otázky se týkaly snahy rodičů o ovlivňování volby zájmů, kroužků a mimoškolních aktivit dítěte, kde jsme získanými výpočty došli k závěru, že část rodičů se základním vzděláním a učebním oborem se vůbec nesnaží ovlivňovat volbu aktivit dětí, otázkou však zůstává, zda těmto rodičům nezáleží na tom, jaké kroužky budou navštěvovat, či jim na tom záleží, avšak nechtějí zasahovat do jejich vlastního výběru. U rodičů se středním a vyšším vzděláním se naopak předpokládalo vyšší počet odpovědí *ne*, *vůbec*, ale překvapivě například u matek tato odpověď nepadla

ani jednou a u otců pouze jedenkrát. Lze z toho usuzovat, že rodičům s vyšším vzděláním záleží více na snaze snažit se děti při výběru zájmů ovlivňovat než u rodičů s nižším vzděláním. Největší procento však stále zůstává u odpovědi *částečně*. Jestliže se podíváme na shodu rodičů s dětmi v jejich odpovědích, můžeme vidět, že jejich společným názorem byla odpověď *ne, vůbec*, kde pozorovaná četnost byla u obou odpovědí menší než očekávána.

Když se vrátíme k výpočtu číslo 1, zjišťujeme zde shodu mezi odpověďmi z pohledu dětí a rodičů. Děti se s rodiči shodují v odpovědi *ne, vůbec* u rodičů se základním vzděláním, kde pozorovaná četnost byla větší, než očekávána. Další shodou byla opět odpověď *ne, vůbec* u rodičů s vysokoškolským vzděláním, kde byla pozorovaná četnost výrazně menší než očekávána.

Pro interpretaci těchto vztahů, jsme použily znaménkové schéma, díky kterému jsme mohli vyhodnotit vztahy uvnitř kontingenční tabulky. Při porovnání všech vztahů, můžeme říci, že matky se všeobecně více než otcové zajímají o trávení volného času svých dětí. Při rozsáhlejší zkoumání tomu tak je nejvíce u matek s vysokoškolským vzděláním. Otcové mají při ovlivňování zájmů dětí také značný vliv, avšak menší než je tomu u matek. Otázkou zůstává, proč tomu tak je. Jedním s možných faktorů je dominantní slovo ženy ve vztahu, či například pracovní vytížení otce, kterým může být způsobeno menší trávení času se svou rodinou. Na děti potom může mít větší vliv matka, protože s dětmi stráví více času. Zásadním také může být to, že matka byla s dítětem na mateřské dovolené a proto spolu mají větší pouto. Snaha matky, ovlivnit dítě při výběru volnočasových aktivit může být dána i výhledem matky na budoucí život dítěte. Vzdělání rodičů, jak už bylo zmíněno, značně ovlivňuje dítě při výběru volnočasových aktivit. Kladné působení v tomto ohledu je pro dítě velmi důležité, jelikož se o něj může odrazit jeho další vývoj.

Závěr

Volný čas a prožívání volnočasových aktivit znamená nedílnou součást každého života jedince, především v období staršího školního věku, které představuje nejdůležitější mezník mezi dětstvím a dospíváním. Pro vývoj osobnosti mladého člověka hraje volný čas významnou roli. Dítě si vybírá zájmy a aktivity, kterým se chce ve svém životě věnovat, je proto důležité, aby jeho volba byla do jisté míry pedagogicky i rodinou ovlivňována. Způsob, jakým volný čas trávíme je velmi důležitý, jelikož se může odrazit na budoucím vývoji žáka či dospělého člověka. Smyslem prožívání volného času u dospělého může být nabrání sil do dalšího dne, avšak u žáků je třeba smysluplné využívání volného času, které vede k utváření vlastní osobnosti a upokojení potřeb. Díky zájmovým aktivitám si může dítě vytvářet pozitivní vztahy s lidmi, učit se komunikovat či sebeovládat. Neefektivní trávení volného času může vést dítě k nudě a dojít tím lehce k patologickým jevům.

Hlavním cílem této kvalifikační práce bylo zjištění, zda může vzdělání rodičů ovlivňovat prožívání volného času dětí a výběr jejich volnočasových aktivit. Práce je rozdělena na dvě části a to teoretickou a praktickou. První kapitola teoretické části nás uvedla do problematiky volného času, kde popisuje různé definice volného času a jeho funkce. Dále nám objasnila co je to výchova ve volném čase a vysvětlila termín pedagogika volného času. Teoretickou část uzavírají kapitoly zaměřené na vývojové období osobností, a to dospívání a dospělosti. Dospívání představuje významnou životní etapu, kde si jedinec utváří vlastní identitu. Žádoucím proto je, aby rodina pomáhala a zároveň podporovala dítě při smysluplném a bohatém trávení volného času.

Praktická část si kladla za cíl ověřit teoretické poznatky s praktickými zkušenostmi. Proto bylo provedeno výzkumné šetření pomocí dotazníků. Cílem empirické části práce bylo zjištění, zda vzdělání rodičů může ovlivňovat volbu zájmů, kroužků či volnočasových aktivit dětí. Na tuto problematiku se v praktické části zaměřujeme z dvou pohledů a to dětí a rodičů. Výzkumná část byla dále doplněna o výzkumné otázky s příslušnými stanovenými hypotézami. Po prozkoumání výzkumných otázek, můžeme říci, že vztah mezi vzděláním rodičů a volbou volnočasových aktivit pro jejich děti se potvrdil, nejvíce se však na této volbě podílejí matky.

Muže se stát, že některým rodičům nepřijde volný čas jejich dětí důležitý. Avšak nezapomeňme, že právě ve volném čase se utváří osobnost dítěte a odráží se na jeho celkovém vývoji i vývoji pro budoucí život. Rodiče by se proto měli snažit částečně ovlivňovat trávení volného času svých dětí, ukázat jim možnosti jeho prožívání a být jim vzorem.

Seznam literatury

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 216 s. Andragogika. ISBN 80-86432-23-8.

BOČKOVÁ, Věra. *Vzdělávání - průvodní jev života*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. 49 s. Texty k otevřenému a distančnímu vzdělávání. Andragogika. ISBN 80-244-0441-9.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Přeložil Vladimír JŮVA. Brno: Paido, 2000. ISBN 8085931796.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. 239 s.

HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Jiří Budka, 1994. 297 s. ISBN 80-901549-9-9.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 407 s.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5.

HRADEČNÁ, Marie. *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 8071840157.

CHRÁSKA, Miroslav a František HORÁK. *Metodologie pedagogiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1983.

CHRÁSKA, Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 168 s.

KAPLÁNEK, Michal. *Čas volnosti - čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 175 s. ISBN 978-80-262-0450-3.

- KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido, 2011. 101 s. ISBN: 978-80-7315223-9.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.
- MAŇÁK, Josef. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 8021010312.
- NĚMEC, Jiří. A KOL. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2002, 119 s. ISBN 80-731-5012-3.
- OPASCHOWSKI, Horst W. *Freizeitpädagogik in der Schule: aktives Lernen durch animative Didaktik*. 1. Aufl. Bad Heilbrunn: Julius Klinkhardt, 1977, 171 s. ISBN 3781503445.
- PALA, Gabriel, JENČO Jan. *Volný čas dospělých na počátku 21. století*. 2008. ISBN 978-80-8068-877-6.
- PALÁN, Zdeněk. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. [Praha]: DAHA, 1997. 159 s. Promos. ISBN 80-902232-1-4.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. aktual. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. 145 s. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 273. ISBN 80-717-8772-8
- PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. Brno : Masarykova univerzita, 1999. ISBN 8021020334.
- PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 8021034696.
- ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2004, 390 s. ISBN 80-736-7124-7.
- SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro student učitelství*. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno : Masarykova univerzita, 1996. ISBN 8021012749.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka et al. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Unverzita Palackého v Olomouci, 2008. 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Osobnost a její rozvoj*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 92 s. ISBN 978-80-7368-620-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. 2. dopl. vyd. Brno : Print-Typia, 2001. ISBN 8086384004.

VÁŽANSKÝ, Mojmír a SMÉKAL, Vladimír. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. 176 s., příl. ISBN 80-901737-9-9.

Internetové zdroje

MŠMT, 2001. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Tauris. ISBN 80-211-0372-8. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formujevladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-davakonkretni-podnety-k-praci-skol>.

MŠMT, 2016. Zájmové vzdělávání [online]. [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>

Seznam příloh

Dotazník na téma Volný čas dětí a jejich rodičů

(část pro děti)

Ahoj!

Jmenuji se Petra Röderová a studuji obor Sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci. Chtěla bych Tě požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který bude sloužit ke zpracování mé závěrečné práce. Věnuji se v ní tématu volného času dětí a jejich rodičů. Dotazník je anonymní a za jeho vyplnění Ti předem velmi děkuji.

1. Jsem: Chlapec
 Dívka

2. Je mi let.

3. Chodím dotřídy.

4. Jak trávíš svůj volný čas mimo školu? (např. hra na hudební nástroj, šachy, fotbal, venku s kamarády, u počítače, sledování televize, četba...) **Nezapomeň ani na činnosti a sporty, kterým se věnuješ jen v některém ročním období** – např. koupání, lyžování, turistika apod.

Vypiš činnosti do tabulky:

Činnost	Jak často se činnosti věnuješ? (např. 2x týdně, 1x denně, 2x za měsíc, 3x ročně apod.)

5. Jaké kroužky v tomto školním roce navštěvuješ nebo budeš letos navštěvovat?
(napiš prosím všechny, podle potřeby přidej řádky)

Kroužek	Jak často do kroužku chodíš? (např. 2x týdně, 2x za měsíc)

	apod.)

6. Radili Ti rodiče při výběru kroužků, zájmů a mimoškolních aktivit? (z násled. možností vyber jen jednu)

- Ano, velmi
- Částečně
- Ne, vůbec

7. Jak moc jsi při výběru kroužků, zájmů a mimoškolních aktivit dal/a na rady rodičů? (z násled. možností vyber jen jednu)

- Ano, poslechl/a jsem je ve všem
- Částečně, v něčem ano, v něčem zase ne
- Ne, vůbec, kroužky jsem si vybral/a podle sebe (nebo kamarádů)

8. Kdo kromě rodičů ovlivnil Tvůj výběr zájmů a mimoškolních aktivit? (z násled. možností můžeš vybrat více)

- Pan učitel / Paní učitelka
- Kamarád / Kamarádka
- Dědeček nebo babička
- Někdo jiný. Napiš kdo

.....

9. Chtěl/a by ses svým zálibám věnovat i v budoucnu? (z násled. možností vyber jen jednu)

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne
- Ještě nevím

10. Kolik peněz přibližně platí tvoji rodiče měsíčně za kroužky či zájmy, kterým se věnuješ? (z následujících možností vyber jen jednu)

- Vůbec nevím

- Méně než 500 Kč
- 500 až 1500 Kč
- 1500 až 3000 Kč
- více než 3000 Kč

11. Proč navštěvuješ kroužky? (U každého níže uvedeného důvodu zakroužkuj, jak moc je pro tebe důležitý. 1 znamená, že důvod není důležitý vůbec, 4 naopak znamená, že důvod je pro tebe velice důležitý. Pokud žádný kroužek nenavštěvuješ, zaškrtni "nenavštěvuji žádný kroužek".)

Baví mě to, co v kroužku dělám.	1	2	3	4
Mám v kroužku kamarády.	1	2	3	4
Nechci se ve svém volném čase nudit.	1	2	3	4
Rodiče (prarodiče) si přejí, abych kroužek navštěvoval/a.	1	2	3	4

Jiný důvod. Prosím napiš jaký:

.....

Nenevštěvuji žádný kroužek.

Děkuji za tvůj čas a přeji pěkný zbytek dne.

Dotazník na téma Volný čas dětí a jejich rodičů

(část pro rodiče)

Dobrý den,

jmenuji se Petra Röderová a jsem studentkou oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci a chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je součástí výzkumu pro mou závěrečnou práci, která se zabývá volným časem dětí a jejich rodičů, když byli ještě dětmi. Dotazník je anonymní. Předem Vám velmi děkuji za odpovědi. V případě dotazů či zájmu o výsledky výzkumu mě prosím kontaktujte na email:

1. Jestliže jste již tento rodičovský dotazník vyplňovali pro další dítě, tento dotazník znovu nemusíte vyplňovat. Stačí pouze zde uvést kód ze záhlaví již vyplněného dotazníku:

2. Kolik je Vám let?

Otec:	Matka:
-------------	--------------

3. Vyberte velikost obce, ve které jste v dětství bydleli: (zaškrtněte)

Otec:	Matka:
☐ město/obec s počtem obyvatel do 2 tis.	☐ město/obec s počtem obyvatel do 2 tis.
☐ město/obec s počtem obyvatel 2 – 5 tis.	☐ město/obec s počtem obyvatel 2 – 5 tis.
☐ město s počtem obyvatel 5 – 15 tis.	☐ město s počtem obyvatel 5 – 15 tis.
☐ město s počtem obyvatel 15 – 60 tis.	☐ město s počtem obyvatel 15 – 60 tis.
☐ krajské město	☐ krajské město
☐ velkoměsto (Praha, Brno, Ostrava)	☐ velkoměsto (Praha, Brno, Ostrava)

4. Ve kterém kraji bydlíte nyní (rozhodující je, kde bydlí dítě)? (zaškrtněte)

☐ Praha	☐ Středočeský kraj	☐ Jihočeský kraj
☐ Plzeňský kraj	☐ Karlovarský kraj	☐ Ústecký kraj
☐ Liberecký kraj	☐ Královéhradecký kraj	☐ Pardubický kraj
☐ Vysočina	☐ Jihomoravský kraj	☐ Olomoucký kraj
☐ Moravskoslezský kraj	☐ Zlínský kraj	

5. Zaškrtněte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Otec:	Matka:
☐ Základní vzdělání nebo nižší střední vzdělání bez výučního listu	☐ Základní vzdělání nebo nižší střední vzdělání bez výučního listu
☐ Střední odborné vzdělání s výučním listem	☐ Střední odborné vzdělání s výučním listem
☐ Střední s maturitou (příp. vyšší odborné)	☐ Střední s maturitou (příp. vyšší odborné)
☐ Vysokoškolské vzdělání	☐ Vysokoškolské vzdělání

6. Nejvyšší dosažené vzdělání je v oblasti: (zaškrtněte)

Otec:	Matka:
☐ Přírodní vědy a nauky	☐ Přírodní vědy a nauky

☐ Technické vědy a nauky	☐ Technické vědy a nauky
☐ Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky	☐ Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky
☐ Zdravotnictví a farmaceutické vědy a nauky	☐ Zdravotnictví a farmaceutické vědy a nauky
☐ Humanitní vědy	☐ Humanitní vědy
☐ Sociální vědy a ekonomie	☐ Sociální vědy a ekonomie
☐ Pedagogika, učitelství a sociální péče	☐ Pedagogika, učitelství a sociální péče
☐ Vědy a nauky o kultuře a umění	☐ Vědy a nauky o kultuře a umění
☐ Vojenské vědy a nauky (pokračování)	☐ Vojenské vědy a nauky (pokračování)
☐ Všeobecné zaměření (např. gymnázium)	☐ Všeobecné zaměření (např. gymnázium)
Jiné (dopište)	Jiné (dopište)
.....

7. Pokuste se, prosím, vzpomenout si, jak jste trávili svůj volný čas v době, kdy jste byli přibližně stejně staří, jako jsou dnes vaše děti (např. hra na hudební nástroj, fotbal, venku s kamarády, sporty včetně sezónních, sledování televize, četba...). Pokuste se prosím také vzpomenout, jak často jste se činností věnovali.

Vypište činnosti do tabulky:

Činnosti otce	Jak často jste se činností věnoval? (např. 2x týdně, 1x denně, 2x za měsíc, 3x ročně apod.)	Činnosti matka	Jak často jste se činností věnovala? (např. 2x týdně, 1x denně, 2x za měsíc, 3x ročně apod.)

8. Prosím pokuste si vzpomenout, kterým zájmovým kroužkům jste se v době, kdy jste byli přibližně stejně staří, jako jsou dnes vaše děti, věnovali?

Kroužek - otec	Jak často jste do kroužku chodil? (např. 2x týdně, 2x za měsíc apod.)	Kroužek - matka	Jak často jste do kroužku chodila? (např. 2x týdně, 2x za měsíc apod.)

9. Věnujete se zálibám, které jste měli v dětství i nyní v současnosti? (z následujících možností vyberte jen jednu)

<p>Otec</p> <p>☐ Určitě ano</p> <p>☐ Spíše ano</p> <p>☐ Spíše ne</p> <p>☐ Určitě ne</p>	<p>Matka</p> <p>☐ Určitě ano</p> <p>☐ Spíše ano</p> <p>☐ Spíše ne</p> <p>☐ Určitě ne</p>
---	--

10. Vzpomenete si, kolik přibližně měsíčně nejvíce investovali Vaši rodiče do kroužků či zájmů, kterým jste se věnovali? (z následujících možností vyberte jen jednu)

<p>Otec</p> <p>☐ Méně než 70 Kč (Kčs)</p> <p>☐ 70 až 200 Kč (Kčs)</p> <p>☐ 200 až 400 Kč (Kčs)</p> <p>☐ více než 400 Kč (Kčs)</p>	<p>Matka</p> <p>☐ Méně než 70 Kč (Kčs)</p> <p>☐ 70 až 200 Kč (Kčs)</p> <p>☐ 200 až 400 Kč (Kčs)</p> <p>☐ více než 400 Kč (Kčs)</p>
---	--

11. Jaké byly Vaše důvody, kvůli kterým jste kroužky navštěvovali? (U každého níže uvedeného důvodu zakroužkujte, jak moc byl pro Vás důležitý. 1 znamená, že důvod nebyl důležitý vůbec, 4 naopak znamená, že důvod byl pro Vás velice důležitý. Pokud jste žádný kroužek nenavštěvoval/a, zaškrtněte "nenavštěvoval/a jsem žádný kroužek".

Otec

- Bavilo mě to, co jsme v kroužku dělali.** 1 2 3 4
- Měl jsem v kroužku kamarády.** 1 2 3 4
- Nechtěl jsem se ve svém volném čase nudit.** 1 2 3 4
- Rodiče (prarodiče) si přáli, abych kroužek navštěvoval.** 1 2 3 4
- Nenevštěvoval jsem žádný kroužek.

Matka

- Bavilo mě to, co jsme v kroužku dělali.** 1 2 3 4
- Měla jsem v kroužku kamarády.** 1 2 3 4
- Nechtěla jsem se ve svém volném čase nudit.** 1 2 3 4
- Rodiče (prarodiče) si přáli, abych kroužek navštěvovala.** 1 2 3 4
- Nenevštěvovala jsem žádný kroužek.

12. Snažíte se pomáhat svým dětem při výběru kroužků, zájmů a mimoškolních aktivit? (z následujících možností vyberte jen jednu)

- Ano, velmi
- Částečně

Ne, vůbec

13. Měla Vaše pomoc či nabádání při výběru kroužků, zájmů a mimoškolních aktivit nějaký vliv na Vaše děti? Přijaly Vaše doporučení? (z násl. možností vyberte jen jednu)

Ano, v plném rozsahu

Částečně jsme děti ovlivnili

Ne, vůbec

14. Kolik peněz přibližně platíte měsíčně za kroužky či zájmy Vašeho dítěte? Údaje prosím vyplňujte pouze pro děti, které jsou na 2. stupni ZŠ, tedy 6. – 9. třídu. (z následujících možností vyberte pro každé dítě jen jednu)

1. dítě		2. dítě		3. dítě	
☐	Méně než 500 Kč	☐	Méně než 500 Kč	☐	Méně než 500 Kč
☐	500 až 1500 Kč	☐	500 až 1500 Kč	☐	500 až 1500 Kč
☐	1500 až 3000 Kč	☐	1500 až 3000 Kč	☐	1500 až 3000 Kč
☐	více než 3000 Kč	☐	více než 3000 Kč	☐	více než 3000 Kč

Děkuji za Váš čas a přeji příjemný zbytek dne.